

دکران نبی ﷺ
خوابوہ سنتونہ

شیخ العرب والعجم عارف باللہ حضرت اقدس
مولانا شاہ حکیم محمد راحہ صابریہ مدظلہ العالی

خانقاہ امدادیہ اشرفیہ

دگران نبی ﷺ خوارہ سنتونہ

شیخ العرب والعجم عارف باللہ حضرت اقدس
مولانا شاہ حکیم محمد اختر صاحب دہلیت برکاتہم

خانقاہ امدادیہ اشرفیہ
گلشن اقبال بلاک نمبر ۲ کراچی

فهرست

نمبر شمار	موضوعات	نمبر شمار
۲۵	دلمانځه هغه ادب چی دټولو دپاره برابر دی	۲۱
۲۶	دجمعې سنتونه	۲۲
۲۷	دچوچی یوڅو سنتونه	۲۳
۳۰	د او بو چښلو سنتونه	۲۴
۳۲	دلباس سنتونه	۲۵
۳۳	د ورېښتانو سنتونه	۲۶
۳۵	ناچوړی علاج او عیادت سنتونه	۲۷
۳۷	د سفر سنتونه	۲۸
۴۱	دنکاح سنتونه	۲۹
۴۲	ولیمه	۳۰
۴۳	دکوچنی پیدا کیدو دوخت سنتونه	۳۱
۴۵	دمرگ او دهغه وروسته سنتونه	۳۲
۴۷	دپیدیدو سنتونه	۳۳
۵۰	دمعاشرت څو سنتونه	۳۴
۵۲	دوسو سو پر وخت سنتونه	۳۵
۵۲	سنت فکر	۳۶
۵۳	یوڅو موهم دینی تعلیمات	۳۷
۵۳	د استخاری لمونځ	۳۸
۵۵	د استخاری دعا	۳۹
۵۶	د حاجت لمونځ	۴۰
۵۹	محینی عادتونه او خصائل دنبوی ﷺ او مُتفرق سنتونه	۴۱

نمبر شمار	موضوعات	نمبر شمار
۱	باسمه سبځانه و تعالی	۲
۲	د خوب څخه دراپورته کیدو سنتونه	۳
۳	بیث الخلاء ته د تلو راتلو دعاوی او سنتونه	۴
۴	د کور څخه د وتلو دعاء	۷
۵	کور ته د داخلیدو دعاء	۸
۶	مسجد ته د داخلیدو سنتونه	۸
۷	د مسجد څخه د راوتلو سنتونه	۹
۸	د مسواک سنتونه	۹
۹	د او داسه سنتونه	۱۰
۱۰	د او داسه فرائض	۱۳
۱۱	د غسل کولو سنت طریقه	۱۳
۱۲	د غسل فرائض	۱۵
۱۳	د اذان او اقامت سنتونه	۱۵
۱۴	دلمانځه یو پنځوس سنتونه د ولاړی یوولس سنتونه	۱۷
۱۵	د قرأت اووه سنتونه	۱۹
۱۶	د رکوع اته سنتونه	۲۰
۱۷	د سجدي دوولس سنتونه	۲۰
۱۸	دناستی دیارلس سنتونه	۲۲
۱۹	دلمانځه فرائض	۲۳
۲۰	دېڅوپه لمانځه کی خاص فرق	۲۴

باسمہ سبحانہ و تعالیٰ

دشیخ العرب والعجم ولی کامل حضرت مولانا شاہ حکیم محمد اختر صاحب دامت برکاتہم شخصیت دتعارف محتاج نہ دی۔ دحضرت والا پہ مختلفو ژبو کی مواعظ حسنہ دخاص قبولیت عنداللہ علامت دی۔ دحضرت والا پہ زہر کبنی دغہ درد دی چی داللہ بندگان او دحضور ﷺ اُمتیان خپل حقیقی خالق او مالک وپیژنی او ہغہ عینی خوشحالہ سی۔ کہ چاپہ فرائضو، واجباتو، سنت مؤکدہ و عمل و کرل او گناہونہ ئی پریبنودل نو ہغہ خپل رب خوشحالہ کرل او خپل رب تہ ورنزدیشول۔ دفرائضو تکمیل پہ واجباتو او د واجباتو تکمیل پہ سنت مؤکدہ و او د سنت مؤکدہ و تکمیل پہ سنت غیر مؤکدہ (نوافل) سرہ کیری۔ زیر نظر رسالہ دحضرت والا دستو کتاب "پیارے نبی ﷺ کی پیاری سنتیں" پښتو ترجمہ دہ۔ حضرت والا پہ دې رسالہ کبنی دقرب الی اللہ اولہ زینہ بیان کری دہ او پہ دې سرہ دعمل کولو باندی بہ اللہ تعالیٰ دنورو مراحلو دتکمیل توفیق ہم راکړی۔ دغہ رسالہ ما وکتله د اصل کتاب سرہ سمون لری پہ دې کبنی انشاء اللہ خہ غلطی نشته۔ اللہ دی مترجمینو تہ اجر عظیم ورکړی۔

سیف الرحمن

امام مسجد اشرف خانقاہ امدادیہ اشرفیہ گلشن اقبال کراچی

دخوب څخه دراپورته کیدو سنتونه

۱) دخوب څخه دراپورته کیدو سره سم په دواړو لاسو مخ او سترگی

موږل چی دخوب نشه ولاړه سی. (شمائل ص ۱۸)

۲) سهار چی کله سترگی روڼی سی نو دا دعا ووايه

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَحْيَانَا بَعْدَ مَا اَمَاتَنَا وَاِلَيْهِ النُّشُوْرُ ۝

(بخاری ص ۹۳۶، مسلم ج ۲ ص ۳۴۸، ابوداؤد ص ۳۳۵ ج ۲)

ترجمه: ټول صیفتونه دالله تعالی دپاره دی چاچی موږ د وژولو

وروسته راژوندی کړو او هم دهغه و طرف ته تلل دی.

۳) کله چی دخوب څخه راپورته سې نو مسواک ووهه.

(مسند احمد ص ۴۷۵ ج ۵، ابوداؤد ص ۸ ج ۱)

په اوداسه کی دی دوهم وار مسواک ووهل سی. دخوب څخه

د راپورته کیدو وروسته مسواک وهل جلا سنت دی.

(بذل المجهود شرح ابوداؤد جلد ۱ صفحه ۳۵)

۴) پای جامه یا پرتوگ چی کله اغوندې نو اول په راسته پښه بیا

په چپه پښه، گرتنه یا قميص چی اغوندې نو اول راسته لستونی

واغونده بیا چپه، همدارنگه صدری یا واسکت.

داغسی چی خپلکی په پښو که ئې نو اول ئې په راسته پښه

پښو که او کله چې کارې نو اول دچپه خوا دا وکاره بیا دراسته

خوا دا وکاره او دبدن اغوستی هرشی دکښلوهم دغه سنت

طریقه ده.

(بذل المجهود ج ۱، ص ۱۴۳، ۱۴۴، بخاری ص ۸۷۰ ج ۲، ترمذی ص ۳۰۷ ج ۱)

۵) په لوبښی کی دلاس و هلو ترمخه درې واړه لاسونه بڼه پریوله.

(ترمذی ج ۱ ص ۱۳)

بیتُ الخَلَاءِ ته دتلو راتلو دعاوی او سنتونه

۱) د استنجاء دپاره اوبه او لوتی دواړه یوسه، که درې لوتی یا

دبری وی نو مستحب دی، که ترمخه په بیتُ الخَلَاءِ (تشناب)

کی انتظام سوی وی نو کافی دی، په فلش کموډو کی دلوټو

په خاطر تکلیف جوړپړی. لهذا ځینو علماء کرامو دتشناب

کاغذ دکارولو مشوره ورکړیده چی کموډ خراب نسی.

(مسلم ص ۱۶۳ ج ۱، ترمذی ص ۷ ج ۱، ابن ماجه ص ۲۶)

۲) رسول صلی الله علیه وسلم به سر پټ او خپلکی په پښو سره

بیتُ الخَلَاءِ ته تشریف وړل.

(علیکم بسنتی ص ۱۱ ج ۱، کنز العمال ص ۲۰ ج ۷)

۳) بیتُ الخَلَاءِ ته د ننوتلو ترمخه دا دعا ووايه

بِسْمِ اللَّهِ. اَللّهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ هـ

(بخاری ص ۲۶ ج ۱، مسلم، ترمذی، ابن ماجه)

ترجمه: اې الله! زه ستا پناه غواړم دخبیث پیریانو څخه نروى

که بڼه.

ف: ملا علی قاری رحمة الله عليه په مرقاة کی لیکلی دی چی په احادیثو کی راغلی دی چی ددې دعا په برکت سره دبیث الخلاء دخیثو شیطانانو او بنده ترمینځ پرده جوړه سی ددې په وجه هغه شرمگاه نسی لیدلای، دائې هم لیکلی دی چی دخیث پر (ب) باندی پین او جزم دواړه روا دی. (مرقاة ج ۱ ص ۳۶۱)

(۳) بیث الخلاء ته دننوتلو په وخت اول چپه قدم داخل کړه.
(علیکم بسنتی بحواله ابن ماجه، علیکم بسنتی ص ۱۱)

(۵) کله چی بدن لڅوې نو په آسانی سره چی څونه په کبسته کیناستو سره ئې لڅولای سی هغونه بڼه دی.

(ترمذی ص ۱ ج ۱، ابوداؤد ص ۶ ج ۱، مشکوة ص ۴ ج ۱، والدارمی ص ۱۷۸ ج ۱)
(۶) دبیث الخلاء (تشناب) څخه د راوتلو په وخت راسته پښه دباندی راوباسه او چی دباندی راووزې دا دعاء ووايه

غُفْرَانُكَ. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَذْهَبَ عَنِّيْ الْاَذَى وَعَافَانِيْهِ

(ابن ماجه)

ترجمه: ای الله! زه ستا څخه دمغفرت سوال کوم، ټول صیفتونه هم دالله دپاره دی چاچی زما څخه تکلیف رسونکی شی لیری کړل او ما ته ئې عافیت راکړل.

(ابن ماجه ص ۲۶)

(۷) بیث الخلاء ته د ورتګ دمخه که پر انگوشتی (کوتمی) یایوشی

باندی دقرآن شریف آیت یا در رسول الله ﷺ مبارک نوم لیکلی وی او هغه معلومیری نو هغه وکاره دباندی ئې پرېږده. (نسائی)
د فراغت څخه وروسته دباندی راسه بیايي واغونډه. کوم تعویذ چی په موم جامه کی نیول سوی وی یا په ټوکره کی گنډل سوی وی دهغه په اغستلو سره ورتلل جائز دی.

(نسائی ص ۲۸۹ ج ۲، ابوداؤد ص ۴ ج ۱، ابن ماجه ص ۲۶، مشکوٰۃ ص ۴۲ ج ۱)
۸) د قضاء حاجت په وخت کی مه مخ دقبلي وخوا ته کوه اومه وهغې خوا ته شا گرځوه.

(مشکوٰۃ ص ۴۲ ج ۱، ترمذی ص ۸ ج ۱، ابن ماجه ص ۲۷، بخاری ص ۲۶ ج ۱)
۹) د قضاء حاجت په وخت کی بيله ډیر ضرورته خبری مه کوه همدا رنگه دالله تعالی ذکر هم مه کوه.

(ابوداؤد ص ۳ ج ۱، مشکوٰۃ ص ۴۳ ج ۱)

۱۰) د کوچنیو او غټو بولو د څاڅکو څخه ځان ډیر وساته ځکه چی اکثره د قبر عذاب د بولو د څاڅکو څخه ځان دنه ساتلو په خاطر وی.
(بخاری، ابن ماجه ص ۲۹)

۱۱) د بولو کولو پر وخت یا د استنجاء وهلو پر وخت مخصوص اندام ته راسته لاس مه ورپوه بلکه چپه لاس ورپوه، استنجاء په چپه لاس وهه. (بخاری ص ۲۷ ج ۱، ابوداؤد ص ۱ ج ۵)

۱۲) په ځینی ځایو کی بیت الخلاء نه وی هغه وخت د داسی اړخ په

غای کی باید قضاء حاجت وسی چیری چی دبل سړی نظر پرده ونه موبنلی. (ابن ماجه ص ۲۸، ابوداؤد ص ۶ ج ۱)

۱۳) دبولو کولو دپاره پوست غای پیدا که چی شاخکی درونه

غورغی او مخککه ئې جذب کړی. (ترمذی ص ۱۲ ج ۱، ابوداؤد ج ۱ ص ۲)

۱۴) په ناستی بولی وکه، په ولاړه بولی مه کوه.

(ترمذی ج ۱ ص ۹)

۱۵) دبولو کولو وروسته که اودس وچوې نو ددیوال وغیره په

بغل کی باید وچ سی. (شامی ص ۳۳۷ ج ۱)

۱۶) اودس دسنت په مطابق په کور کی باید وسی.

(مرقات ص ۴۰۴ ج ۲)

۱۷) سنت لمونځ په کور کی کول، که موقع نه وی نو په مسجد کی

کول. (مرقات ص ۳۹۰ ج ۲)

ف: نن سبا چی سنتونه پریښول کیږی، دسنت لمونځ په مسجد

کی کول افضل دی. (کمالات اشرفیه ص ۱۵۶)

دکور شخه دوتلو دعاء

۱) دکور شخه مسجد یا یو غای ته دتلو دپاره چی دباندی راووزې

دا دعاء ووايه

بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

(ابوداؤد ص ۳۳۹ ج ۲، ابن ماجه ص ۲۷۷، ترمذی ص ۱۸۱ ج ۲)

ترجمه: زه دالله دنامه سره راو و تم ، ما پر الله توکل و کی ، دگناؤ
 څخه ساتنه او دنیکی کولو طاقت دالله دطرفه څخه دی.

(۲) په اطمینان سره ورتلل په غغاسته نه ورتلل. (دا صرف دمسجد
 دپاره دی). (ابن ماجه ص ۵۶، ترمذی ص ۷۵)

کورتۀ د داخلیدو دعاء

(۱) او دمسجد څخه یا دهرځای څخه چی کورته داخل سې دا
 دعاء ووايه او بیا وکورو الاؤ ته سلام وکه.

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ خَیْرَ الْمَوْلِجِ وَخَیْرَ الْمَخْرَجِ بِسْمِ اللّٰهِ

وَلَجْنَا وَبِسْمِ اللّٰهِ خَرَجْنَا وَعَلِی اللّٰهِ رَبَّنَا تَوَكَّلْنَا ۝

ترجمه: ای الله! زه ستا څخه بڼه داخلیدل او بڼه وتل غواړم، دالله

دنامه سره موږ داخل سوو او دالله په نامه موږ ووتلو او موږ
 پر خپل الله باندی توکل وکړی. (ابوداؤد ص ۳۳۹ ج ۲)

مسجد ته د داخلیدو سنتونه

(۱) راسته پښه مسجد ته داخلول. (بخاری ص ۶۱ ج ۱)

(۲) بسم الله ویل. (ابن ماجه ص ۵۶)

(۳) درود شریف ویل مثلاً الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ ۝

(ابن ماجه ص ۵۶، ترمذی ص ۷ ج ۱، مشکوٰۃ ص ۷ ج ۱، فیض القدیر ص ۴۳ ج ۱)

(۴) دعاء ویل مثلاً اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِیْ اَبْوَابَ رَحْمَتِکَ ۝

(ابن ماجه ص ۵۶)

ترجمه: ای الله! زما دپاره دخپل رحمت دروازي خلاصی کړې.

۵) د اعتکاف نیت کول. (شامي ص ۴۳۵ ج ۲)

دمسجد څخه د راوتلو سنتونه

۱) چپه پښه دمسجد څخه دباندی را ایستل. (بخاری ص ۶۱ ج ۱)

۲) بسم الله ویل. (ابن ماجه ص ۵۶)

۳) درود شریف ویل مثلاً **اَلصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی رَسُوْلِ اللّٰهِ**

(ابن ماجه ص ۵۶، ترمذی ص ۷ ج ۱، مشکوة ص ۷ ج ۱، فیض القدیر ص ۴۳ ج ۱)

۴) **دعاء ویل اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ.**

(ابن ماجه ص ۵۶، مشکوة ص ۶۸ ج ۱)

ترجمه: ای الله! زه ستا څخه ستا د فضل سوال کوم.

دمسواک سنتونه

۱) دهر او دس کولو په وخت مسواک وهل سنت دی.

(ابوداؤد ص ۸ ج ۱، الترغیب والترهیب ص ۱۰۰ ج ۱)

۲) دمسواک نیولو سنت طریقه چی دحضرت عبد الله ابن مسعود رضی الله عنه

څخه مروی ده چی دراسته لاس خمچه ګوته دی ترمسواک لاندی

ونیسی او بټه ګوته دی دمسواک تر لور سر لاندی کښیږدی او

نوری ګوتی دی پرمسواک سریره کښیږدی.

(شامي ج ۱ ص ۸۵)

د اوداسه سنتونه

په اوداسه کی اتلس ۱۸ سنتونه دی دهغو په ادا کولو سره په کامله طریقه اودس کیږی.

۱) د اوداسه نیت کول مثلاً داچی زه دلمانځه دمباح کیدو دپاره اودس کوم. (نسائی ص ۲۴ ج ۱)

۲) بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ په ویولو سره اودس کول. په عینو روایاتو کی د اوداسه بِسْمِ اللّٰهِ داسی راغلې ده.
بِسْمِ اللّٰهِ الْعَظِیْمِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی دِیْنِ الْاِسْلَامِ ه
(مراقی مع الطحطاوی ص ۱۰۵ ج ۱)

او په عینو روایاتو کی داسی هم ده
بِسْمِ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ. (مجمع الزوائد ج ۱ ص ۵۱۳)
او په اوداسه کی دا دعاء ویل سنت ده.

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ ذَنْبِيْ وَوَسِّعْ لِيْ فِیْ دَارِيْ
وَبَارِكْ لِيْ فِیْ رِزْقِيْ ه (عمل الیوم واللیلة ص ۴۲)

۳) دواړه لاسونه تر بندو پوری پریولل. (ابوداؤد ص ۱۵ ج ۱)
۴) مسواک و هل، که مسواک نه وی نو په ګوته غاښونه مورل.
(مراقی مع الطحطاوی ج ۱ ص ۱۰۵، ۱۰۶)

۵) درې واری په خوله او به لغړول. (ابوداؤد ص ۱۴ ج ۱)

۶) درې واری په پزه کی او به اچول او درې واره پزه سوغول.
(ابوداؤد ص ۱۵ ج ۱)

٤) په خوله او پزه کی په اوبه لغړولو کی مبالغه (بڼه پورته) کول

که روژه نه وی. (ابوداؤد ص ۱۹ ج ۱، مراقی ص ۱۰۹ ج ۱)

٨) هر اندام درې واری پریولل. (بخاری ص ۲۸، ۲۷ ج ۱)

٩) دمخ پریولو په وخت کی دپیری خلال کول.

(ابوداؤد ص ۱۹ ج ۱، شامی ص ۲۳۸ ج ۱)

ف: په بریره کی دخلال سنت طریقه دا ده چی د درې واری مخ

پریولو وروسته په ورغوی کی اوبه واخله دزنی سره ئې په

تالو کی واچوه او دپیری خلال وکه او وروایه

هَكَذَا أَمَرَنِي رَبِّي

١٠) دلاسو او پښو پریولو په وخت کی دگوتو خلال کول.

(ابوداؤد ص ۱۹ ج ۱)

١١) یوواری دټول سر مسح کول.

(سعایه ص ۱۳۲ ج ۱، شامی ص ۲۴۳ ج ۱)

١٢) دسر دمسح سره دغوړو مسح کول.

(نسائی ص ۲۹ ج ۱، شامی ص ۲۴۳ ج ۱)

١٣) د اوداسه اندامونه په موړلو سره پریولل. (مراقی ص ۱۱۲)

١٣) اندامونه پیوسته پریولل. (مراقی ص ۱۱۳)

١٥) په ترتیب سره اودس کول. (هدایه ص ۲۳ ج ۱)

۱۶) راستہ اندام اول پریولل. (بخاری ص ۲۹ ج ۱)

۱۷) دسر دمخ دخوا شخه مسح شروع کول.

(بخاری ص ۳۱ ج ۱)

۱۸) دغاری مسح کول، دحلق مسح دی نہ کوی دا بدعت دی.

(مراقی مع الطحطاوی ج ۱ ص ۱۱۵)

۱۹) داوداسہ وروستہ کلمہ شہادت

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ۝

دویلو وروستہ دا دعاء وواہ

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ ۝

(ترمذی ص ۱۸ ج ۱)

ترجمہ: اے اللہ! تہ ماہہ ڀیر توبہ کونکو اوہنہ پاکی حاصل
کونکو کی شامل کرے.

ف: ددے دعا پہ بارہ کی دمشکوة پہ شرح مرقات کی ملا علی
قاری رحمۃ اللہ علیہ فرمایلی دی چی اودس ظاہری طہارت
(پاکی) دی، ددے دعا شخه دباطنی طہارت (پاکی) درخواست
ورکرہ سوی دی چی اول اختیاری وو ہغہ موہر وکی اوس تہ
پنخپل رحمت سرہ زموہر باطن ہم راپاک کرے.

د اوداسه فرائض

ف: د اوداسه پورتنی طریقه د سنت په مطابق ده. په اوداسه کې عینې شیان فرض دی که په هغو کې یوهم پا ته سی یاخه کمی پکښې راسی نو اودس نه کیږي او سړی به اودسه پاتېږي. په اوداسه کې فقط څلور شیان فرض دي.

۱) یوواری ټول مخ پریولل. (حاشیه الطحاوی علی المراقی ص ۹۱، ۹۲ ج ۱،

هدایه ص ۱۶ ج ۱، شامی ص ۸، ۲۰، ۲۰۹ ج ۱)

۲) یو یو وار تر څنگلو پوری دواړه لاسونه پریولل.

(حاشیه الطحاوی علی المراقی ص ۹۴ ج ۱، شامی ص ۲۱۱، ۲۱۲ ج ۱، هدایه ص ۱۶ ج ۱)

۳) یوواری د سر د څلورمې حصې مسح کول.

(شامی ص ۲۱۳ ج ۱، حاشیه الطحاوی ص ۹۵ ج ۱، هدایه ص ۱۶ ج ۱)

۴) یو یو وار تر بجلکو پوری دواړې پښې پریولل.

(شامی ص ۲۱۱، ۲۱۲ ج ۱، حاشیه الطحاوی ص ۹۴، ۹۵ ج ۱)

په دونه کولو سره به اودس وسی، مگر د سنت په مطابق اودس کولو سره اودس کاملېږي او ډیر ثواب حاصلېږي.

د غسل کولو سنت طریقه

اول دواړه لاسونه تر بندو پوری پریوله بیا د استنجاء ځای پریوله که پر لاس او د استنجاء پر ځای نجاست (مرداری)

لگیدلې وی که نه وی لگیدلې په هر حال کی دا دواړه ترمنځه باید پریولل سی (او د استنجاء غای دپریولولو څخه معنی داده چی دکوچنی او دغټ استنجاء دواړه غایه پریوله) بیا پربدن باندی که یو غای منی یا بله ناپاکی لگیدلې وی نو هغه پاک که. ددې وروسته دسنت په مطابق اودس تازه که. که په پښو کی اوبه جمع کیدلې نو پښې مه پریوله.

د اوداسه وروسته درې واره پر سر باندی اوبه واچوه (دونه اوبه پر واچوه چی دسرڅخه ترپښو پوری پر ټوله بدن وبهیري) او بدن په لاسو باندی موږه چی دبدن هیڅ حصه وچه پاته نسی، که د وریښته برابر غای هم وچ پاته سو نو غسل نه کیږي. غرض پر ټوله بدن باندی اوبه وبهیره. بیا دهغه غای څخه ایسته سه پاک غای ته راسه پښې پریوله مگر که دی د اوداسه په وخت کی پښې پریولی وې نو اوس ئې دپریولو ضرورت نسته. (بهشتی زیور، شامی جلد ۱ صفحه ۱۵۷ تر ۱۵۹)

ف: دغسل وروسته بدن په ټوکر (ټووال) باندی وچول هم ثابت دی او نه وچول هم. لهندا په دواړو کی چی کوم صورت هم ته اختیار کی دسنت نیت پکښی وکه.

(نسائی جلد ۱ صفحه ۳۱، ترمذی جلد ۱ صفحه ۱۸، شامی جلد ۱ صفحه ۹۷)

د غسل فرائض

د غسل دا پورتنی طریقه د سنت په مطابق ده، په غسل کی غینی شیان فرض دی چی دهغو ماسوا غسل نه صحیح کیږی او سړی ناپاکه پاتیږی. لهندا د غسل دفرائضو علم ضروری دی. په غسل کی فقط درې شیان فرض دی.

۱) په خوله او به لغړول (داسی چی ټوله خولې ته او به ورسپیږی).

(بهشتی زیور حصه ۱ ص ۵۶، شامی ۲۹۲ ج ۱)

۲) په پزه او به لغړول (ترکوم حای چی پزه نرمه ده).

(نسائی ص ۵۰ ج ۱)

۳) پر ټول بدن باندی او به اچول. (بهشتی زیور حصه اوّل)

د اذان او اقامت سنتونه

۱) اذان او اقامت د قبلې وخوا ته کول سنت دی.

(مراقی مع الطحطاوی ص ۲۷۶ ج ۱)

۲) د اذان توری کرار کرار ویل او د اقامت توری ژر ژر ویل

سنت دی. (ترمذی ص ۴۸ ج ۱)

۳) په اذان کی د حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ ، حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ

ویلو په وخت کی مؤذن ته راسته او چپه طرف ته مخ ګرزول سنت دی مګر سینه او قدمونه دی د قبلې وخوا ته وی.

(مراقی مع الطحطاوی ص ۲۷۷ ج ۱، شامی ص ۵۳ ج ۲)

٣) کله چی دمؤذن شخه د اذان کلمې واورې نو څنگه چی هغه وائی هغه سی کلمې ورسره وایه او د حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ او حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ په جواب کی لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ووايه. (بخاری ص ۸۶ ج ۱، مسلم ص ۱۶۶ ج ۱)

٥) د سهار په اذان کی د الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ په جواب کی صَدَقْتَ وَبَرَرْتَ ویل کیږی. (مراقی مع الطحطاوی ص ۲۸۵ ج ۱)

٦) د اقامت جواب هم د اذان په رقم ورکول کیږی مگر د قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ په جواب کی أَقَامَهَا اللَّهُ وَأَدَامَهَا دى وویل سی. (ابوداؤد ص ۷۸ ج ۱)

٧) د اذان جواب ورکولو وروسته درود شریف ویل سنت دی. (مسلم ص ۱۶۶ ج ۱)

د درود شریف ویلو وروسته دا دعاء ووايه کوم چی په بخاری شریف کتابُ الاذان کی راغلي ده:

٨) د اذان وروسته دعاء

اَللّٰهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ التَّامَّةُ وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ اَتِ
مُحَمَّدَ النَّوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا
نِ الَّذِي وَعَدْتَهُ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ هـ

ترجمه: ای الله! ددې ټولې بلنې ربه او د قائمیدونکي لمانځه ربه

محمد ﷺ ته وسيله عطاء كه او هغه ته فضيلت عطاء كړې او هغه مقام محمود ته ورسوي د كوم چي تا وعده دهغه سره كړېده، بې شكه چي ته وعده خلافې نه كوي. (بخاري ص ۸۶ ج ۱)

إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ په بخاري شريف كي نسته. امام بيهقي په سنن كبير كي نقل كړي دي. (حصن حصين مع شرح فضل مبین) وَالْدَّرَجَةُ الرَّفِيعَةُ لفظ او د يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ الفاظ كوم چي مشهوره دي، ددې ثبوت په رواياتو كي نسته. ملا علي قاري په مرقاة جلد ۲ صفحه ۱۶۳ كي فرمائي

وَأَمَّا زِيَادَةُ الدَّرَجَةِ الرَّفِيعَةِ الْمُشْتَهَرَةُ عَلَى

الْأَلْسِنَةِ فَقَالَ السَّخَاوِيُّ لَمْ أَرَهُ فِي شَيْءٍ مِنَ الرِّوَايَاتِ.

ف: پر دې دعاء باندې د محمد ﷺ دشفاعت او دحُسنِ خاتمي (دبني خاتمي) انعام دي. (مرقاة جلد ۲ نمبر صفحه ۳۳۱)

د لمانځه يو پنځوس سنتونه

د ولاړې يوولس سنتونه

۱) د تكبير تحریمه په وخت سیده (سیخ) دریدل یعنی سر نه

غږول. (طحطاوی علی المراقی ج ۱ ص ۳۰۲)

۲) د دواړو پښو تر مینځ د څلورو گوتو فاصله پر یښول او د پښو

گوتی د قبلي وخوا ته ساتل. (طحطاوی ص ۳۵۷ ج ۱، شامی ص ۲۰۵ ج ۲)

پاملرنه: عینو فقهاؤ د خلورو گوټو فاصله مستحب بللې ده لیکن په فقه

کې دمستحب اطلاق پر سنت او د سنت اطلاق پر مستحب کیږي.

كذا في الشامي تجويز اطلاق اسم المستحب على السنة وعكسه (ص ٤٨ ج ٣)

٣) دمقتدی تکبیر تحریمه د امام د تکبیر تحریمه سره یوځای کیدل.

ف: دمقتدی تکبیر تحریمه که چیرې د امام د تکبیر تحریمه ترمخه

ختمه سی نو اقتدا ئې نه صحیح کیږي.

(طحطاوی علی المراقی ص ٣٥٠ ج ١)

٢) د تکبیر تحریمه په وخت دواړه لاسونه تر غوږو پورې پورته کول.

(ابوداؤد ص ١٠٥ ج ١)

٥) ورغوی د قبلې وخوا ته ساتل.

(طحطاوی علی المراقی ص ٣٥٠ ج ١، شامی ص ٢٠٢، ٢٠٣ ج ٢)

٦) گوټی پر خپل حال باندې ساتل یعنی چي نه ډیرې خلاصی

وی او نه ډیرې بندې.

(مراقی مع الطحطاوی ص ٣٤٩ ج ١ باب صفه الصلوة ص ١٧١ ج ٢)

٤) دراسته لاس ورغوی د چپه لاس د ورغوی پر شا ایښول.

(طحطاوی علی المراقی ص ٣٥١، ٣٥٢ ج ١)

٨) په خمچې او بټې گوټی باندې حلقه جوړلو سره د لاس بند نیول.

(طحطاوی ص ٣٥٢ ج ١)

٩) د مینځ درې گوټی پر بند باندې ایښول. (طحطاوی ص ٣٥٢ ج ١)

۱۰) ترنامہ لاندی لاسونہ تپل. (شامی ص ۱۸۷ ج ۲)

۱۱) ثناء (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ) ویل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۵ ج ۱)

دقرأت اووہ سنتونہ

۱) تعوذ یعنی اَعُوْذُ بِاللّٰهِ ویل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۵۳ ج ۱)

۲) تسمیہ یعنی دھر رکعت پہ سر کی بِسْمِ اللّٰهِ ویل.

(طحطاوی علی المراقی ص ۳۵۳ ج ۱)

۳) پہ کرارہ آمین ویل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۵۵ ج ۱)

۴) دسہار او ماپینن پہ لمنخو کی طوال مفصل یعنی دسورہ

حجرات خخہ تر سورہ بروج پوری، دمازدیگر او ماخستن پہ

لمنخو کی اوساط مفصل یعنی دسورہ بروج خخہ تر سورہ لَمْ

يَكُنْ پوری او دما بنام پہ لمانخہ کی قصار مفصل یعنی دسورہ

لَمْ يَكُنْ خخہ تر سورہ ناس پوری پہ سورتو کی یو سورت

ویل. (طحطاوی علی المراقی ج ۱ ص ۳۵۷، ۳۵۸)

۵) دسہار اول رکعت او بردول. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۰ ج ۱)

۶) ثناء، تعوذ، تسمیہ او آمین کرار ویل.

(طحطاوی علی المراقی ص ۳۵۵، ۳۵۶ ج ۱)

۷) دفرض پہ دریم او خلورم رکعت کی فقط سورہ فاتحہ

(الْحَمْدُ لِلّٰهِ) ویل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۸ ج ۱)

درکوع اته سنتونه

- ① درکوع تکبیر ویل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۰ ج ۱)
- ② په رکوع کی په دواړو لاسو ځنګنونه نیول.
(طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۱ ج ۱)
- ③ دځنګنو په نیولو کی ګوتی خلاصی نیول.
(طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۲ ج ۱)
- ④ ملا ښه کښته کول. (شامی ص ۱۹۶ ج ۲)
- ⑤ پوندی سیده (سیخی) کول. (شامی ص ۱۹۷ ج ۲)
- ⑥ سراو کوناتی سره برابره ول. (شامی ص ۱۹۷، ۱۹۶ ج ۲)
- ⑦ په رکوع کی درې واړه **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ** ویل. (طحطاوی ص ۱۴۴)
- ⑧ درکوع څخه په راپورته کیدو کی امام ته **سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ** په لوړ آواز ویل او مقتدی ته **رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ** او منفرد (یوازی) ته دواړه ویل (په کراره) او درکوع وروسته په اطمینان سره سیده (سیخ) دریدل. (شامی ص ۲۰۱ ج ۲)

دسجدې دوولس سنتونه

- ① سجدې ته دتګ په وخت کی تکبیر ویل. (شامی ص ۲۰۲ ج ۲)
- ② په سجده کی اول دواړه ځنګنونه ایښول.
(شامی ص ۲۰۲ ج ۲، طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۳ ج ۱)

۳) بیا دواړه لاسونه ایښول.

(شامی ص ۲۰۲ ج ۲، طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۳ ج ۱)

۴) بیا پزه ایښول. (شامی ص ۲۰۳ ج ۲، طحطاوی ص ۳۶۳ ج ۱)

۵) بیا تندۍ ایښول. (شامی ص ۲۰۳ ج ۲، طحطاوی ص ۳۶۳ ج ۱)

۶) په سجده کې سر د دواړو لاسو په مینځ کې ایښول.

(شامی ص ۲۰۲ ج ۲، طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۴ ج ۱)

۷) په سجده کې نس د ورنو څخه جلا ساتل او بغلونه دبازو

ګانو (متو) څخه جلا ساتل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۵ ج ۱)

۸) څنګلۍ دمخکې څخه لوړ ساتل.

(طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۵ ج ۱)

۹) په سجده کې درې واړه **سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى** ویل.

(هدایة ج ۱ ص ۱۰۹)

۱۰) دسجدې څخه د راپورته کیدو تکبیر ویل. (شامی ص ۲۱۰، ۲۱۱ ج ۲)

۱۱) دسجدې څخه د راپورته کیدو په وخت کې اول تندۍ،

بیاپزه، بیا لاسونه بیا څنګنونه پورته کول.

(شامی ص ۲۰۳ ج ۲، طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۴ ج ۱)

۱۲) د دواړو سجدو په مابینځ کې په اطمنان سره کښینستل.

(طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۶ ج ۱)

دناستی دیارلس سنتونه

- ۱ راسته پښه درول او چپه پښه په غوړولو سره پر هغې باندې کښینستل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۶ ج ۱)
- ۲ دواړه لاسونه پر ورنو باندې ایښول. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۶ ج ۱)
- ۳ په التحیات کې پر اَشْهَدَانُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ باندې د شهادت ګوته پورته کول او پرِ إِلَّا اللَّهُ باندې ئې کښته کول. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۷ ج ۱)
- ۴ په قعده آخره (آخری ناسته) کې درود شریف ویل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۶۹ ج ۱)
- ۵ د درود شریف وروسته دعاء ماثوره په هغو الفاظو کې چي د قرآن و حدیث سره مشابه وی ویل. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۷۱ ج ۱)
- ۶ دواړو خواؤ (راسته چپه) ته سلام ګرځول. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۷۳ ج ۱)
- ۷ د سلام ابتداء د راسته خوا څخه کول. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۷۳ ج ۱)
- ۸ امام ته د مقتدیانو، ملائیکو او نیکو پیریانو نیت کول (په سلام کې). (طحطاوی علی المراقی ص ۳۷۳، ۳۷۴ ج ۱)
- ۹ مقتدی ته د امام، ملائیکو او نیکو پیریانو او د راسته چپه مقتدیانو نیت کول (په سلام کې). (طحطاوی علی المراقی ص ۳۷ ج ۱)

۱۰) منفرد (یوازی) ته فقط د ملائیکو نیت کول (په سلام کی).

(طحطاوی علی المراقی ص ۳۷۵ ج ۱)

۱۱) مقتدی ته د امام سره یوځای سلام گرزول.

(طحطاوی علی المراقی ص ۳۷۵ ج ۱)

۱۲) د دوهم سلام آواز تر اول سلام آواز کرار ویل.

(طحطاوی علی المراقی ص ۳۷۵ ج ۱)

۱۳) مسبوق (د چا چی لمونځ پاته وی) ته د امام د ختمیدو

انتظار کول. (طحطاوی علی المراقی ص ۳۷۵ ج ۱)

دلمانځه فرائض

۱) تکبیر تحریمه. (شامی ص ۱۲۸ ج ۲، حاشیه الطحطاوی ص ۳۰۰ ج ۱)

۲) قیام (ولاره). (شامی ص ۱۳۱ ج ۲، حاشیه الطحطاوی ص ۳۰۹، ۳۱۰ ج ۱)

۳) قرأت (د قرآن شریف څخه یو سورت یا درې کوچنی یا یو غټ

آیت ویل). (حاشیه الطحطاوی ص ۳۱۰، ۳۱۱، شامی ص ۱۳۳ ج ۲)

۴) رکوع کول. (شامی ص ۱۳۳ ج ۲، حاشیه الطحطاوی ص ۳۱۵)

۵) دواړی سجدې کول. (حاشیه الطحطاوی ص ۳۱۶ ج ۱)

۶) په قعدۀ آخره (آخری ناسته) کی د التحیات په اندازه کښینستل.

که په پورتنی شیانو کی یوهم پاته سو نو لمونځ نه کیږی،

بیرته کول غواړی.

پاملرنه: دلمانځه واجبات، دلمانځه مفسدات او نور مسائل په بهشتی

زیور یا آئینه نماز تالیف دمفتی سعید احمد صاحب رحمۃ اللہ علیہ
مفتی اعظم مظاہر العلوم کی پہ کتو سره عمل و کی.

دبغوپه لمانخه کی خاص فرق

① بنخه دی دتکبیر تحریمه ویلو په وخت کی دواړه لاسونه تر
وړو پوری پورته کی مگر لاسونه دی تر پورنی (تکرې) دباندی
نه راباسی. (حصن حصین ص ۲۲۴)

② پرسینه دی لاسونه وتړی او د راسته لاس ورغوی دی دچپه
لاس ورغوی پر شا کبیردی. دنارینو په رقم دی په خمچه او
بته گوته دلاس بند نه نیسی. (مرقات ص ۳۵ ج ۳)

③ په رکوع کی دی لږ کبسته سی او د دواړو لاسو گوته دی بندی
پر ځنگنو کبیردی، گوته دی نه خلاصه وی. دواړه بازوگان
(مټی) دی دبغلو سره بڼه موبنتی وساتی او ددواړو پښو بجلکی
دی بڼه سره ومبیلوی. (طحطاوی شامی ج ۲ ص ۱۸۸)

④ په سجده کی دی پښې نه دروی بلکه راسته خواته دې وباسی
او بڼه ورپوله او موبنتی سجده دی وکی چی نس د ورنو سره
او بازوگان (مټی) دی دبغلو سره ومبیلوی او ځنگلی دی
پرمخکه کبیردی. (بهشتی زیور حصه دوم ص ۱۷، شامی ج ۲ ص ۲۱۱)

⑤ په قعدہ (ناسته) کی دی پر چپه خوا کبښنی او دواړی پښې دی
راسته خواته وباسی او پر ورنو دی دواړه لاسونه کبیردی او
دلاسو گوته دی بڼه موبنتی وساتی. (طحطاوی شامی ج ۲ ص ۲۱۱)

دلمانځه هغه ادب چی دتولو دپاره برابر دی

په قیام (ولاره) کی دسجدې پر ځای ، په رکوع کی پر پښو ، په سجده کی پر پزه او د ناستی په وخت کی دغیر و خواته ، دسلام گرځولو په وخت کی پر وږو باندی دی نظرو ی او که اړومی ورسی نو په پوره زور سره دی راوگرځوی ، او چی څونه کیږی خوله دی بنده وساتی او کله چی دتوخی اثر معلوم سی نوهم چی څونه کیږی ضبط دی کی . (ماخوذ از آئینه نماز تالیف

حضرت مفتی سعید احمد صاحب رحمة الله علیه مفتی اعظم مظاهر علوم)

دهر فرض لمانځه وروسته ددې دعاؤ څخه دعاء ووايست. دسلام

گرځولو وروسته اَسْتَغْفِرُ اللهَ درې واره ویل سنت دی. بیا دا ووايه

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ

وَالْإِكْرَامِ. (طحطاوی ، شامی ج ۲ ص ۱۸۲)

ترجمه: ای الله! ته سلامتی والا یی اوهم ستا څخه سلامتی حاصلیدای سی ته بابرکت یی ای بزرگی او کرم کونکی.

پاملرنه: ملاعلی قاری رحمة الله علیه په مرقاة جلد نمبر ۲ صفحه

نمبر ۳۵۸ کی لیکلی دی چی

إِلَيْكَ يَرْجِعُ السَّلَامُ فَحِينَئِذٍ بِنَا بِالسَّلَامِ وَأَدْخِلْنَا دَارَكَ

دَارَ السَّلَامِ فَلَا أَصْلَ لَهُ هـ (طحطاوی ، شامی ج ۲ ص ۱۸۸)

يعني ددې جملو په رواياتو کې ثبوت نسته بلکه عيني قصه
گو خلگو اضافه کړېده

۲ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ

الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (حصن حصين ص ۲۲۳)

۳ اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُبِکَ مِنَ الْجُبْنِ وَاَعُوْذُبِکَ مِنْ

اَنْ اُرَدَّ اِلٰی اَرْضِلِ الْعُمْرِ وَاَعُوْذُبِکَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْیَا

وَاَعُوْذُبِکَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ (حصن حصين ص ۲۲۸)

ترجمه: اې الله! زه ستا پناه غواړم دبیریدو څخه اوستا پناه غواړم
ددې خبرې څخه چي ورسپرم وه زیات عمر ته اوستا پناه
غواړم د دنیا دفتني څخه اوستا پناه غواړم دقبر د عذاب څخه.

دجمعي سنتونه

۱ غسل کول. (بخاری ص ۱۲۰ ج ۱)

۲ بڼه او پاک کالی اغوستل. (ابوداؤد ص ۱۵۴ ج ۱)

۳ مسجد ته د ژر تللو فکر کول. (ترمذی ص ۱۱۲ ج ۱، ابن ماجه ج ۱ ص ۷۶)

۴ مسجد ته پیاده تلل. (ابن ماجه ص ۵۶ ج ۱)

۵ امام ته د نژدې کښینستلو کوښښ کول.

(ابن ماجه ص ۷۶، ترمذی ص ۱۱۱ ج ۱)

۶ که صفونه ډک وي نو دخلگو ترڅټو په اوښتو سره مخ ته نه

تلل. (ابوداؤد ص ۱۵۹ ج ۱، ترمذی ص ۱۱۴ ج ۱)

- ۷) یو فضول کار نه کول یعنی مثلاً پخپلو کالو یا ورېښتانو بازی نه کول. (ابن ماجه ص ۷۸)
- ۸) خطبه په غور سره اوریدل. (ترمذی ص ۱۱ ج ۱، ابن ماجه ص ۷۸)
- ۹) ددې څخه علاوه د جمعې په ورځ څوک چې سورۀ کھف ووائی دهغه دپاره دعرش دلاندی څخه د آسمان برابر لوړ یو نور به ښکاره سی کوم چې د قیامت په تیاره کی به دده پکار ورځی او ددې جمعې ترتیری جمعې ټوله خطاوی (صغیره) دده ورېښنل کیږی.
- (بهشتی زیور حصه ۱ ص ۷۷، ابن کثیر ص ۱۲ ج ۵، الترغیب والترهیب ص ۳۵۳ ج ۱)
- ۱۰) د نبی کریم ﷺ ارشاد دی چې د جمعې په ورځ پر ما باندی ډیر درود وایاست چې درود ماته وړاندی کیږی. (ابن ماجه ص ۷۶)
- ۱۱) د جمعې په ورځ ورېښتان غوړول او خوشبوئی یا عطر استعمالول سنت دی. (بخاری ص ۱۲۱ ج ۱)

د ډوډی یو څو سنتونه

- ۱) دسترخوان اوارول. (بخاری ص ۸۱۸ ج ۲)
- ۲) دواړه لاسونه تر بندو پوری پریولل.
- (بخاری ص ۸۰۹ ج ۲، مسلم ص ۱۷۲ ج ۲)
- ۳) بِسْمِ اللّٰهِ ویل په لوړ آواز سره. (بخاری ص ۸۱۰ ج ۲)
- ۴) په راسته لاس خوراک کول. (مسلم ص ۱۷۲ ج ۲)
- ۵) د ډوډی په مجلس کی کوم سپری چې تر ټولو بزرگ او لوی

- وی په هغه ډوډی شروع کول. (مسلم عن حذیفه ص ۱۷۱ ج ۲)
- ۶) که خواره یو رقم وی نو دخپل مخ څخه خوړل. (بخاری ص ۸۱۰ ج ۲)
- ۷) که چیری یوه گوله ولوړی نو راپورته ئې که په پاکولو سره ئې خوړل. (مسلم ص ۱۷۵ ج ۲)
- ۸) په څنگ وهلو سره خوراک نه کول. (بخاری ص ۸۱۲ ج ۲)
- ۹) په خوړو کی عیب نه را ایستل.

(بخاری ص ۸۱۴ ج ۲، مسلم ص ۱۸۷ ج ۲)

- ۱۰) خپلکی په کښلو سره ډوډی خوړل. (مشکوٰۃ ص ۳۶۸ ج ۲)
- ۱۱) د خوراک په وخت کی پر دوو گوتو کښینستل چی دواړه ځنگونه ولاړ وی او کوناته پرمخکه وی یا دی یو ځنگون ولاړ وی او بل ځنگون پرمخکه په ایښولو سره پر هغه دی کښینی یا دی دواړه ځنگونه پرمخکه په ایښولو سره دقعدی (التحیات) په رقم کښینی اودمخ وخوا ته دی لږ کور کښینی.

(مرقات ص ۱۰۲ ج ۸، نووی شرح مسلم ص ۱۸۰ ج ۲)

- ۱۲) د ډوډی لوبښی، پیاله او غاب پاکول، بیا لوبښی دهغه دپاره دمغفرت دعاء کوی. (ابن ماجه ص ۲۳۵)

- ۱۳) دخوراک وروسته گوتی څټل. (مسلم ص ۱۷۵ ج ۲)

- ۱۴) د خوراک وروسته دعاء کول

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِيْنَ هـ

(ترمذی ص ۱۸۴ ج ۲، ابوداؤد ص ۱۸۲ ج ۲، ابن ماجه ص ۲۳۶)

ترجمه: ټول صفت د الله دپاره دی چا چی په موږ وخورل او وچېنل او مسلمان کړی ئی یو.

(۱۵) اول دسترخوان پورته کول بیا خپله ولاړیدل. (ابن ماجه ص ۲۳)

(۱۶) د دسترخوان دپورته کولو دعاء کول

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ حَمْدًا كَثِيْرًا طَيِّبًا مُّبَارَكًا كَافِيْهِ غَيْرَ
مَكْفِيٍّ وَلَا مُوَدَّعٍ وَلَا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا

(بخاری ص ۸۲۰ ج ۲)

ترجمه: ټول صفت د الله دپاره دی داسی صفت چی ډیر پاک او بابرکته

وی، ای زموږ ربه موږ دا خواره په کافی بللو سره یا بالکل په پرېښولو سره یا ددې څخه ځان په مستغنی بللو سره نه پورته کوو.

(۱۷) دواړه لاسونه پریولل. (ترمذی ص ۶ ج ۲، ابوداؤد ص ۱۸۲ ج ۲)

(۱۸) په خوله او به لغړول. (بخاری ص ۸۲۰ ج ۲)

(۱۹) که په سر کی بِسْمِ اللّٰهِ ویل هیږه سی نو داسی دی ووائی

بِسْمِ اللّٰهِ اَوَّلُهُ وَاٰخِرُهُ ه (ترمذی ص ۱۷۳ ج ۲، ابوداؤد ص ۱۷۳ ج ۲)

(۲۰) کله چی دیوچا دعوت (دمیل مستیا ډوډی) وخورې نو هغه

ته داسی دعاء وکه اَللّٰهُمَّ اطْعِمْ مَنْ اطْعَمَنِيْ وَاَسْقِ مَنْ سَقَانِيْ ه

ترجمه: ای الله! چا چی وخوره په ما په هغه ئی وخورې او

چاچی وچېنل په ما په هغه ئی وچېښې. (مسلم ص ۱۸ ج ۲)

(۲۱) سرکه کارول سنت ده په کوم کور کی چی سرکه وی هغه کور

دسالن (کتغ) محتاجه نه بلل کيږي. (ابن ماجه ص ۲۳۸)

۲۲) خالص غنم که يو څوک کاروي نو هغه ته پکار ده چي په هغه

کي يوڅه وربشي هم گلې کړي، که څه هم لږ وي چي پر سنت باندې دعمل کولو ثواب حاصل سي. (الجامع الصغير ص ۹۷۹ ج ۲)

۲۳) غوښي خوړل سنت دي، د رسول الله ﷺ فرمان دي چي په دنيا او آخرت کي دخوړو سردار غوښه ده.

(الاوسط للطبراني ص ۲۳۲ ج ۸)

۲۴) دخپل مسلمان ورور دعوت (ميلمستيا) قبول سنت دي.

هو کي (زياته پيسه) دسود يا درشوت وي يا هغه په بد کاري اخته وي نو دهغه ميلمستيا بايد قبوله نسي. (ابوداؤد ص ۱۶۹ ج ۲)

۲۵) دمړي قريانو يعني دمړي کوروالو ته ډوډي ورکول سنت ده.

(مسلم ص ۱۷۲ ج ۲، ابن ماجه ص ۱۱۵)

د اوبو چښلو سنتونه

۱) په راسته لاس چښل، ځکه چي شيطان ئې په چپه لاس چښي.

(مسلم ص ۱۷۲ ج ۲)

۲) د اوبو چښلو ترمنځه که ولاړ وي نو کښينستل، په ولاړي

چښل منع دي. (مسلم ص ۱۷۳ ج ۲)

۳) په بِسْمِ اللَّهِ ويلوسره چښل او دچښلو وروسته اَلْحَمْدُ لِلَّهِ ويل.

(ترمذي ص ۱۰ ج ۲، مشکوٰۃ ص ۳۷۱ ج ۲)

۳) په درې ساه ئې چښل او دساه کښلو په وخت لوبښی دخولی
څخه لیری کول. (مسلم ص ۱۷۴ ج ۲، ترمذی ص ۱۰ ج ۲)

۵) دلوبښی دماتی څنډی څخه نه چښل. (ابوداؤد ص ۱۶۷ ج ۲)

۶) د ژی دخولی څخه په خوله او به مه چښنه یا که یو بل داسی
لوبښی وی چی دهغه څخه یو دم دپیرو او بودراتللو اندیښنه
وی یا دا اندیښنه وی چی په دی کی به یو ماریا لرم راسی.
(بخاری ص ۸۴۱ ج ۲، مسلم ص ۱۷۳ ج ۲)

۷) صرف د اوبو چښلو وروسته دا دعاء ویل هم سنت ده.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي سَقَانَا عَذْبًا فُرَاتًا بِرَحْمَتِهِ وَلَمْ يَجْعَلْهُ مِلْحًا
أَجَا جًا بِدُنُونِنَاهُ (روح المعانی ص ۱۴۹ پاره ۲۷)

ترجمه: ټول صفتونه دالله دپاره دی چاچی پخپل رحمت سره
په موړ خوړې خوندوری او به وچښلې او زموږ دگناهو په
سبب ئې دا ترشی او تروې کړی نه دی.

۸) د اوبو چښلو وروسته که ئې نوروته ورکوي نواول ئې دراسته
خوا کس ته ورکه اوبیا دی په دغه ترتیب سره دورختم سی،
په همدې شکل دی چای یا شربت هم ورکړه سی.
(بخاری ص ۸۴۰ ج ۲، مسلم ص ۱۷۴ ج ۲)

۹) دشیدو چښلو وروسته دا دعاء ووايه

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَزِدْنَا مِنْهُ ۝

ترجمه: ای الله! ته پدې کی موږ ته برکت راکړې او دا موږ ته نور

هم ډیر راپه نصیب کړې. (ابوداؤد ص ۱۶۸ ج ۲، ترمذی ص ۱۸۳ ج ۲)

۱۰) ساقی (ابو وړکونکی) ته په آخر کی چښل. (ترمذی)

دلباس سنتونه

۱) درسول الله ﷺ سپین رنگ ټوکر خوښ وو.

(شمائل ترمذی ص ۵، ابن ماجه ص ۲۵۵)

۲) که قميص، کورتی یا صدري وغيره اغوندي ناول راسته لاس

په لستونی واغونده بیا چپه لاس همدا رنگه دپای جامی او

پرتوگ دپاره اول راسته پښه بیا چپه پښه. (ترمذی ص ۳۰ ج ۱)

۳) پای جامه، پرتوگ یا لنگ تریجلکولوپ ساته، تریجلکولاندی

په څړولوسره الله تعالیٰ خواږدی کیږی. رسول الله ﷺ وفرمایل

پرتوگ تریجلکولاندی څړونکی باندی به الله تعالیٰ درحمت

نظرونه کړی. (بخاری ص ۸۶۱ ج ۲، مسلم ص ۹۴ ج ۲)

۴) نوی کالی چي واغوندي دا دعاء ووايه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا الثَّوبَ وَرَزَقْنِيهِ مِنْ

غَيْرِ حَوْلٍ مِّنِّي وَلَا قُوَّةٍ (ابوداؤد ص ۲۰۲ ج ۲)

ترجمه: ټول صفتونه د الله دپاره دی چاچی دا کالی په ما واغوسته

او راپه نصیب ئې کړه بيله زما دکوښښ او قوت څخه.

۵) ترلنگوتې لاندی خولی پرسره ول سنت ده. (مرقات ج ۸ ص ۲۱)

۶) در رسول الله ﷺ گُرتَه (ترخُحی قمیص) ډیر خوبښ وو.

(ترمذی ص ۳۰۶ ج ۱، ابوداؤد ص ۲۰۲ ج ۲، ابن ماجه ص ۲۵۵، ۲۵۶)

۷) توره لنگوټه تړل سنت ده. شمله را ايله کول هم سنت ده.

(نسائی ص ۲۹۹ ج ۲)

۸) رخچینه (خولی) پر سره ول سنت ده. (مرقات ج ۸ ص ۲۱۵)

۹) که قمیص یا گُرتَه وغیره کښل وی نواول چپه لاس دلستونی

څخه وکاره بیاراسته لاس، همدارنگه ډیر توک یا پا جامی د کښلو په وخت اول چپه پښه راوکاره بیا راسته.

(ترمذی ص ۳۰۶ ج ۱، مشکوة ص ۳۷۴ ج ۲)

۱۰) خپلکه اول په راسته پښه په پښو که بیا په چپه پښه.

(بخاری ص ۸۷۰ ج ۲، مسلم ص ۱۹۷ ج ۲)

۱۱) خپلکی د کښلو په وخت اول ئې د چپې پښې څخه وکاره

بیا دراسته پښې څخه. (بخاری ص ۸۷۰ ج ۲، مسلم ص ۱۹۷ ج ۲)

د ورېښتانو سنتونه

۱) د نبی کریم ﷺ دسر مبارک د ورېښتانو اوږدوالی د غوږو تر

نیمې پوری او د بل روایت په مطابق تر غوږو پوری او د یو بل

روایت په مطابق د غوږو تر نرمې پوری وو، هغه ته د نږدې

روایات هم سته.

(شمائل ترمذی ص ۳، غنیة الطالبین ص ۴۴، ۴۵، مرقات ص ۲۷۸، ۲۷۹ ج ۸)

۲) پر ټول سر ورېښتان پریښوول تر غوړو تر نرمی پوری یا تر هغه یوڅه اندازه کښته پریښوول سنت دی او ټول سر خریل هم سنت دی او که ئې کوچنی کوې نو دټول سر ورېښتان دهری خوا څخه برابر کوچنی کول روا دی مگر دمخ خوا غټ پریښوول او دڅټ خوا کوچنی کول کوم ته چي انگریزی ورېښتان ویل کیږی روا نه دی، همدارنگه دسریوڅه خوا خریل او یوڅه خوا پریښوول هم روا نه دی، الله تعالی دی هر مسلمان ددې څخه وساتی. (بهشتی زیور حصه ۱۱ صفحه ۱۱۵)

۳) دبریری دغټولو او دبړیتو کوچنی کولو په باره کی په حدیثو کی حکم راغلی دی (بخاری و مسلم) بریره خریل یا تریوه مټ کوچنی کول حرامه ده. (بهشتی زیور حصه ۱۱ صفحه ۱۱۵)
الله تعالی دی هر مسلمان ددې څخه وساتی، یومټ بریره پریښوول واجب ده او دیوه مټ اندازه دسنت څخه ثابت ده.

(بخاری ص ۵۷۵ ج ۲، مسلم ص ۱۲۹ ج ۱)

۴) دبړیتو په کوچنی کولو کی مبالغه (بڼې کوچنی) کول سنت دی. دغټو غټو بریتو پر پریښوولو باندی په حدیثو کی سخت وعید (عذاب) راغلی دی. (بهشتی زیور حصه ۱۱ صفحه ۱۱۵)

۵) تر نامه لاندی، بغل او دبړیتو ورېښتان او نوکان وغیره په اخیستولو سره باید پاک صاف و اوسپړی. که څلویښت ورځی باندی تیری سی او صفائی ونه کړی نو به گناهکاره وی. (بخاری ص ۸۷۵ ج ۲)

۶) ورېښتان پریولل، غوړول او ږمونځول سنت دی، مگر که ضرورت نه وی نو په مابین کی یو ورځ او دوې باید ناڅه پکښی وسی. (او جز المسالك ص ۲۶۸ ج ۱۴)

۷) ورېښتان چی ږمونځه وې نو اول ئې دراسته خوا څخه شروع که. (بهشتی زیور حصه ۱۱ صفحه ۱۱۶، بخاری ص ۱۶ ج ۱)

۸) د ږمونځولو په وخت یا د ضرورت په وخت کی کله چی هم هینداره (آئینه) ته وگورې نو دا دعاء وکه.

اللَّهُمَّ أَنْتَ حَسَنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خُلُقِي هـ

ترجمه: ای الله! څنگه چی تا زما صورت ښه جوړ کړی دی زما اخلاق هم را ښه کړې. (مشکوٰه ص ۳۸ ج ۲، حصن حصین ص ۳۴۶)

ناجوړی علاج او د عیادت سنتونه

۱) په ناجوړی کی دوا او علاج کول سنت دی علاج دی کوی مگر د ناجوړی څخه په شفاء کی دی نظر پر الله تعالی وساتی. (نوی شرح مسلم ص ۲۲۵ ج ۲)

۲) په کلونجی او غسلو سره علاج کول سنت دی. در رسول الله ﷺ ارشاد دی چی الله تعالی په دې دواړو شیانو کی شفاء ایښې ده. ددې دواړو په صفت کی ډیر حدیثونه راغلی دی. (بخاری ص ۸۴۸ ج ۲)

۳) د علاج په وخت کی د تاوان رسوونکی شیانو څخه باید پرهیز وسی. (بخاری ص ۸۴۳ ج ۲)

۴) دخپل مريض ورور دپوښتنې دپاره ورتلل سنت دی. در رسول ﷺ ارشاد دی **عُودُوا الْمَرِيضَ**. (بخاری) دمريض عیادت (پوښتنه) وکړی او دحضرت جابر رضی الله عنه څخه روایت دی

مَرِضْتُ مَرَضًا فَاتَانِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي الخ
فرمائی چې زه ناجوړه سوم نو رسول الله ﷺ زما دعیادت (پوښتنې) دپاره تشریف راوړی. (بخاری ص ۸۴۴ ج ۲)

۵) دپوښتنې وروسته ژر بیرته راتلل سنت دی. (مشکوٰۃ) داسی نه وی چې ستا دډیری ناستی په سبب مريض په عذاب او غمزه سی یا دکوروالاؤ په کار کی خلل رانه سی.
(مشکوٰۃ ص ۱۳۸ ج ۱)

۶) دمريض هر رقم تسلی کول سنت ده مثلاً هغه ته دی دا ووايي چې انشاء الله ته به ژر جوړ سي. خدای تعالی ډیر قدرت والا دی، دخوف یا دبیری پیدا کولو خبره دی مريض ته نه کوی.
(مشکوٰۃ ص ۱۳۷ ج ۱)

۷) کله چې دیو مريض عیادت (پوښتنه) وکړی نو هغه ته داسی ووايه **لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ** ه

ترجمه: هیڅ پروانسته انشاء الله دا ناجوړی دگناهو څخه پاکونکی ده. (بخاری ص ۸۴۴ ج ۲)

بیا دی دهغه دشفاء دپاره اووه واره دا دعاء ووايي

أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ هـ

(بخاری ص ۸۴۵ ج ۲)

ترجمه: زه د الله تعالیٰ څخه سوال کوم چی عظیم دی او دعرش عظیم رب دی چی تا ته شفاء درکړی.

۸ رسول الله ﷺ ارشاد فرمایلی دی چی اووه واره ددې په ویلو سره به مریض ته شفاء نصیب سی، هو که دهغه مرگ راغلی وی نو بله خبره ده. (مشکوٰۃ ص ۱۳۵ ج ۲)

دسفر سنتونه

۱ ترڅو پوری چی کیدای سی په سفر کی دی کم از کم دوه کسان ولاړسی، یوازی سپری دی سفر نه کوی هو په ضرورت او مجبوری کی هیڅ پرواه نه لری چی یوازی سپری سفر وکی. (فتح الباری ص ۵۳ ج ۶)

۲ دسواری دپاره چی په رکاب کی پښه کښیردې نو بِسْمِ اللَّهِ ووايه. (ترمذی ص ۱۸۲ ج ۲)

۳ پرسواری باندی چی ښه سم کښینې نو درې واره اللَّهُ أَكْبَرُ ووايه بیا دا دعاء ووايه

سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرْنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقَرَّنِينَ
وَأَنَا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ط (مسلم وترمذی)

ترجمه: پاک دی هغه ذات چاچی زموږ تابع کړه دا سواری او
نسوای موږ دا قابو کولای او بې شکه موږ دخپل رب وخوا ته
تلوونکی یو. (مسلم ص ۴۳۴ ج ۱، ترمذی ص ۱۸۳ ج ۲)
بیا دا دعاء ووايه

اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ.
اَللّٰهُمَّ اَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْاَهْلِ.
اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُبِكَ مِنْ وُعْثَاءِ السَّفَرِ وَكَآبَةِ الْمَنْظَرِ
وَسُوْرِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْاَهْلِ وَالْوَلَدِ. (مسلم،
حصن حصين)

ترجمه: اې الله! آسانه کي پر موږ باندې دا سفر او طي کې پر موږ
باندې اوږدوالي ددې اې الله هم ته مو د سفر رفيق (مددکاره)
بي او خبر کوونکي بي په کور بار کي. يا الله زه پناه غواړم ستا
د سفر د تکليف څخه او د بد حال د ليدو څخه او په بيرته
راتگ سره د بد حال د ليدو څخه په مال کي او په کور کي او
په بچيانو کي. (مسلم ص ۴۳۴ ج ۱، حصن حصين ص ۲۷۹)

که په سفر کي د قيام ضرورت پيښ سي نو سنت دا دی چي د لاري
څخه دې چپ قيام وکي، په لاره کي دی قيام نه کوي چي د تلونکو
راتلونکو لار بنده سي او هغو ته تکليف وي. (مسلم ص ۱۴۴ ج ۲)

په سفر کي کله چي سواري لوړي ته خيژي نو الله اکبر دی وائي.

(بخاری ص ۴۲۰ ج ۱)

٧ کله چی سواری پر کښته ورسی نو **سُبْحَانَ اللَّهِ** دی وائی.

(بخاری ص ۴۲۰ ج ۱)

فائده: په مرقاة کی لکلی دی چی دا سنت دسفر دی مگر په خپلو کورو کی یا دمسجد وه زینوته دختلو په وخت کی دی راسته پښه ورمخته کی او **اللَّهُ أَكْبَرُ** دی ووائې که څه هم یوه زینه وی او دراکښته کیدو په وخت کی دی چپه پښه رامنځته کی او **سُبْحَانَ اللَّهِ** دی ووائې که څه هم معمولی کښته وی نو دست دثواب امید سته او ملا علی قاری لوړی ته دختلو په وخت د **اللَّهُ أَكْبَرُ** دوپلو راز دا بیان کړیدی چی پر لوړه باندی که څه هم په ظاهره موږ لوړ معلومیږو مگر ای الله! موږ لوړ نه یو لوړوالی اوغټوالی فقط ستا دپاره خاص دی او لاندی دکښته کیدو په وخت **سُبْحَانَ اللَّهِ** ویل پدې دی چی موږ کښته یو ای الله! ته دکښتوالی څخه پاک ئې.

٨ کوم ښار یا کلی ته چی دی د ورتگ نیت وی کله چی هغه

ته ورداخلیږی نو درې واره دا دعاء ووايه

٩ **اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهَا** (مرقات ص ۳۳۹ ج ۵)

ترجمه: ای الله! برکت راکړې موږ ته په دې ښار کی.

بیا دی دا دعاء ووايه. (مرقات ص ۳۳۹ ج ۵)

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا جَنَاهَا وَحَبِّبْنَا إِلَى أَهْلِهَا وَحَبِّبْ صَالِحِي أَهْلِهَا إِلَيْنَا

ترجمه: يا الله! رانصيب کړې موږ ته ميوې ددې ښار او گران کړې موږ ددې ښار پرخلگو او محبت راکړې موږ ته ددې ښار دنيکو خلگو. (حصن حصين)

۱۰) درسول الله ﷺ ارشاد دی چی کله دسفر ضرورت پوره سی نو کورته دی راسی، په سفر کی بيله ضرورته پاتیدل ښه نه دی.
(حصن حصين ص ۲۸۴)

۱۱) دلیری سفر څخه دپیری ورځو وروسته که په نیمه شپه کی کورته راسی نو هغه وخت دی کور ته نه ځی بلکه ښه دادی چی سهار کورته ولاړسی. (بخاری ص ۴۲۱ ج ۱، مشکوة ص ۳۳۹)
فائده: او که کوروالا ستا دناوخته په راتگ خبر وی او هغه ستا په انتظار هم وی نو هغه وخت کور ته په داخلیدو کی هیڅ پرواه نسته. (مرقات ص ۴۱۶، ۲۱۷ ج ۷)

پردې سنتو طریقو باندی په عمل کولو سره به ددین او دنیا ښادی حاصله سی.

۱۲) په سفر کی سپی او گهنګرو (د رقص زنگولې) دځان سره دساتلو ممانعت راغلی دی. (مسلم ص ۲۰۲ ج ۲) ځکه چی ددې په خاطر شیطان په شا ورپسې سی او دسفر برکت دمنځه څخه ځی. (مشکوة ص ۳۳۸ ج ۲)

۱۳) دسفر څخه دراتلونکی دپاره دا سنت دی چی کورته د

داخلیدو ترمخه مسجد ته ولاړسی دوه رکعت له مونځ وکړی.

(مشکوٰۃ ص ۳۳۹ ج ۲، مسلم ص ۲۴۸ ج ۱)

کله چی د سفر څخه بیرته راسی نو دا دعا دی ووائی (۱۳)

اَبُوْنَ تَائِبُوْنَ عَابِدُوْنَ لِرَبِّنَا حَامِدُوْنَ هـ

ترجمه: موږ راتلوونکی یو، توبه کوونکی یو، دالله تعالیٰ

بندګی کوونکی یو، دخپل رب حمد کوونکی یو.

(مسلم ص ۴۳۵ ج ۱، ترمذی ص ۱۸۲ ج ۲)

دنکاح ستونه

۱ مسنون (برکت والا) نکاح هغه ده چی ساده وی په هغه کی

هنگامه یا ډیر تکلفات او دجهیز او دداسی نورو شیانو جنجال

پکښی نه وی. (مشکوٰۃ ص ۲۶۸ ج ۲)

۲ دنکاح دپاره نیک او صالح سړی پیدا کول او کوزده یا پیغام

ورلیږل سنت دی. (مشکوٰۃ ص ۲۶۷ ج ۲)

۳ دجمعی په ورځ په مسجد کی او دشوال په میاشت کی نکاح

کول خوبښه سوې او سنت ده. (مرقات ص ۲۷۶ ج ۶)

۴ نکاح مشهوره کول سنت ده. (مشکوٰۃ ص ۲۷۲ ج ۲)

۵ تروسه پوری مهر مقررول سنت دی. (مشکوٰۃ ص ۲۷۷ ج ۲)

۶ د واده په اوله شپه کله چی دمینی سره یوازی سی نو دی دمینی

تندی ونیسی او دا دعا دی ووائی

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَیْهِ
وَاعُوْذُبِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَیْهِ ۝

ترجمه: ای الله! زه ستاخځه ددې دخیر او ددې دعادتو او اخلاقو
دخیر سوال کوم او ددې د اخلاقو او عادتو دشرځخه ستا پناه
غواړم. (ابوداؤد ص ۲۹۳ ج ۱، ابن ماجه ص ۱۳۸)

④ کله چی د مینې سره د صحبت اراده وکی نو دا دعا دی ووائی
بیا که اولاد وسی نو پر هغه باندی شیطان نسی مُسلط کیدای
او هغه تاوان نسی ورسولای. دعا داده

بِسْمِ اللّٰهِ. اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ۝

ترجمه: زه دالله نوم په اخستو سره دا کار کوم. ای الله! موږ دشیطان
څخه وساتې او کوم اولاد چی ته موږ ته راکې هغه هم دشیطان
څخه لیری وساتې. ددې دعا په ویلو سره چی کوم اولاد وسی
هغه ته به هیڅکله شیطان ضرر نسی ورسولای.

(بخاری ص ۷۷۶ ج ۲، ابوداؤد ص ۲۹۳ ج ۱، ابن ماجه ص ۱۳۸)

ولیمه

① د واده شپه د تیرو لو وروسته په خپل قریانو، دوستانو، خپلوانو
او مسکینانو باندی د ولیمې ډوډی خوړل سنت ده. د ولیمې
دپاره ضروری نه ده چی په غټه پیمانه ډوډی تیاره کړی او په
وبخوری، لږ ډوډی دی دخپل وسه پوری تیاره کړی په

دوستانو، عزیزانو او نورو باندې لېوې خوړل هم سنت د ادا کولو دپاره کافی ده، ډیره بده ولیمه هغه ده چې مالدار او دینداره خلک خو راوغوښتل سی مگر غریب، مسکین، محتاجه او دینداره خلک ځینی وشرل سی. (بخاری ص ۷۷۸ ج ۲)

شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ وَيَتْرُكُ الْفُقَرَاءُ
د داسې بدې ولیمې څخه باید ځان وساتل سی. په ولیمه کې سنت د ادا کولو نیت وکړه. دینداره غریب او محتاجه خلک راوغواړه، په مالدارانو کې هم چې هر یو دې زړه غواړي راوړي غواړه مگر غریبان مه پوري وهه. کومه ولیمه چې د نامه او د ریا دپاره یا دخلکو د تعریف دپاره و سی هغه هیڅ ثواب نه لري بلکه دالله تعالیٰ د ناراضه کیدو او قهر اندیښنه سته.

د کوچنی پیدا کیدو دوخت سنتونه

۱) کله چې کوچنی پیدا سی نو دهغه په راسته غوږ کې اذان او په

چپه غوږ کې تکبیر ویل. (ترمذی ص ۲۷۸ ج ۱، علیکم بسنتی ص ۵۰)

۲) کله چې کوچنی د اوو شپو سی نو دهغه بڼه نوم ایښول.

(ابوداؤد ص ۳۶ ج ۲)

۳) اوومه ورځ عقیقه کول که په اوومه ورځ عقیقه ونه کړه سی

نوپه څورلسمه ورځ که نې په یوویشتمه ورځ دې وکړی.

(ابوداؤد ص ۳۶ ج ۲)

- ۴) د کوچنی دسر خریلو سره دوریښتانو دوزن په اندازه سپن زر خیرات ول. (ترمذی ص ۲۷۸ ج ۱)
- ۵) دسر خریلو وروسته د کوچنی پر سر زعفران وهل. (ابوداؤد ص ۳۷ ج ۲)
- ۶) دهلک په عقیقه کی دوه وزگړی یا دوې بوزې او د انجلی د عقیقې دپاره یو وزگړی یا بوزه حلالول.
- (ترمذی ص ۲۷۸ ج ۱، ابن ماجه ص ۲۲۸)
- ۷) د عقیقې غوښی اومې یا پخ سوی ویشل کیدلای سی.
- (بهشتی زیور حصه ۳ ص ۴۳، الفقه السلامی ص ۲۷۴ ج ۴)
- ۸) د عقیقې غوښی اناگانی، نیکه گان ټوله ئې خوړلای سی.
- (بهشتی زیور حصه ۳ ص ۴۳، الفقه السلامی ص ۲۷۴ ج ۴)
- ۹) په یو بزرگ باندی خورما ژوول د کوچنی په خوله کې اوراچول یا ئې په خټل او دعا په کول.
- (بخاری ص ۸۲۰ ج ۲، مسلم ص ۲۰۹ ج ۲، مشکوٰۃ ص ۳۶۲ ج ۲)
- ۱۰) کله چی کوچنی د اوو کالو سی نو هغه ته دلمانځه او ددین نوری خبری ورزده کول. (مشکوٰۃ ص ۵۸ ج ۱)
- ۱۱) کله چی کوچنی دلسو کالو سی نو په سختی سره په خوشکه لمونځ په کول او که ضرورت پیښ سی نو سزا ورکول چی دلمانځه عادی سی. (مشکوٰۃ ص ۵۸ ج ۱)
- پاملرنه: نن سبا په نازور کولو سره کوچنیان خرابوی او په داسی ویلو

سره خپل ځان ته اطمینان ورکوی چی لوی سی کوچنی سمیری.
یاد وساتی چی که بنیاد کوږ سی نو پر هغه باندی جوړیدونکی
تعمیر به هم کوږوی. پدې خاطر د اوله سره څخه اولاد باید په
بڼه اخلاقو باندی بنائسته سی که نې وروسته به ارمان کوی.

دمرگ او دهغه وروسته سنتونه

① کله چی دا معلومه سی چی دمرگ وخت نژدې دی نو هغه وخت
چی کوم خلک هلته موجود وی دهغه مخ دی دقبلې وخوا ته
وگرځوی او دکلمی تلقین دی ورته وکړی یعنی کلمه دی وائی.

(المستدرک للحاکم ص ۳۵۳ ج ۱)

② کله چی مرگ نژدې معلوم سی نو دا دعا دی ووائی

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَارْحَمْنِيْ وَالْحَقْنِيْ بِالرَّحْمٰنِ الْاَعْلٰی ۝

ترجمه: ای الله! ما وبخښې او پرما باندی رحم وکې اوما ولوړو

ملگروته ورورسوي. (ترمذی ص ۱۹۲ ج ۱، ابوداؤد ص ۸۸ ج ۲)

③ کله چی دنفس ختلو آثار محسوس سی نو دا دعا دی ووائی

اَللّٰهُمَّ اَعِنِّيْ عَلٰی غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَسَكْرَاتِ الْمَوْتِ ۝

ترجمه: ای الله! دمرگ دسختیو پروخت باندی زما مدد وکړی.

(بخاری ص ۹۳ ج ۲/ ص ۸۴ ج ۲، مسلم ص ۲۸ ج ۲، ترمذی ص ۱۸۷ ج ۲)

④ کله چی مرگ واقع سی نو اهل تعلق دی دا دعا ووائی

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ط اَللّٰهُمَّ اَجِرْنِيْ فِيْ مُصِيْبَتِيْ
وَاخْلُفْ لِيْ خَيْرًا مِنْهَا

ترجمه: بې شکه موږ دالله دپاره يو او موږ دالله و طرف ته تلوونکي يو، اې الله! ماته زما په غم کې اجر را کړې او ددې په عوض کې ماته تردې ښه بدل را کړې. (ترمذی ص ۱۹۲ ج ۱)

۵) دروح دو تلو وروسته دی دمړي سترگي بندې کړي.

(مسلم ص ۳۰۰ ج ۱، هدايه ص ۱۸۹ ج ۱)

۶) شوک چي مړي پرتخته باندی د ایښولو دپاره پورته کی یا جنازه پورته کی نو بِسْمِ اللّٰه دی ووائی.

(ابن ابی شیبۀ ص ۴۸۵ ج ۲)

۷) دمړي په ښخولو کی تلوار کول سنت دی. (ابوداؤد ص ۹۷ ج ۲)

۸) کله چي مړي په قبر کی اېږدې نو دا دعا ووايه

بِسْمِ اللّٰهِ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۝

(مشکوٰة ص ۱۴۸ ج ۱)

۹) مړي په قبر کی پر راسته بغل باندی باید داسی کښيښول سی چي پوره سینه ئې دکعبې شریفی وخوا ته وی او شا ئې دقبر ددیواله سره وموښلی. نن سبا خلک فقط مخ ئې دکعبې شریفی وخوا ته کی او ستونی ستخ ئې پری باسی چي سینه ئې دآسمان

وخواته وی، دا بالکل دست خلاف دی. (طحاوی ص ۲۵۸ ج ۲)

۱۰) دمړی خپلوانو یعنی کوروالاؤ ته ډوډی ورکول سنت ده، دا

ډوډی وټوله خاندان یا خپلوانو ته خوړل روانه ده، دنامه او ریا
دپاره داسی کول روانه دی چی څه موجود وی وردې کړی.

(ترمذی ص ۱۹۵ ج ۱، ابن ماجه ص ۱۱۵)

۱۱) کله چی به دمړی دبنخیدو څخه حضرت محمد ﷺ فارغه سو

نوخپله به ئې هم او نورو ته به ئې وفرمایله چی دخپل وروردپاره
استغفار وکی او دثابت قدم پاته کیدو دعا وکی چی الله تعالی
دی دمنکر نکیر په جواب کی ثابت قدم وساتی.

(ابوداؤد ص ۱۰۳ ج ۲، مستدرک ص ۵۲۶ ج ۱)

۱۲) دبنخولو وروسته دمړی دپاره دقبلې وخواته مخ په کولو

سره دعا کول سنت ده، مگر دجنازې دلمانځه وروسته دعا
کول لکه څنگه چی نن سبا رواج سوی ده روانه ده.

(مرقات ص ۶۴ ج ۴، البحر الرائق ص ۱۸۳ ج ۲)

دبیدیدو سنتونه

۱) دنبی کریم ﷺ څخه پردې ټولو شیانو باندی استراحت کول

کول ثابت دی.

۱) بوریا ۲) چټائی ۳) دټو کرفرش ۴) مخکه

۵) تخت ۶) چارپائی ۷) چرم او پوست (زاد المعاد ص ۱۰۸ ج ۱)

۲ په او داسه بیدیدل سنت دی. (ابوداؤد ص ۳۳۱ ج ۲)

۳ کله چی خپل بستر ته راسې نو هغه دټوکره په پلو سره درې واره ټک وهه.

(مسلم ص ۳۴۹ ج ۲، ابوداؤد ص ۳۳۲ ج ۲، ترمذی ص ۱۷۷ ج ۲، ابن ماجه ص ۲۷۶)

۴ دیدیدو ترمنځه په بِسْمِ اللّٰهِ ویلو سره دی لاندی ذکر سوی کارونه وکی.

۱ دروازه دی بنده کی ۲ خراغ دی مړ کی

۳ دژۍ خوله دی وتړی ۴ دلوبشو سردی پټ کی

(مسلم ص ۱۷۰ ج ۲)

۵ دماخستن ترلمانځه وروسته دکیسو او نقلو ممانعت دی،

دلمانځه وروسته باید بیده سی، هو د وعظ او نصیحت دپاره یا

دروزی، معاش دپاره دناستی اجازه سته. (مرقات ص ۲۷۵ ج ۲)

۶ دیدیدو پر وخت په هره سترگه کی درې درې سلائی رانجه

(رانجی) لگول دبنځی او نارینه دواړو دپاره سنت دی.

(الترغیب والترهیب ص ۸۹ ج ۳)

چی کله دی دیدیدو نیت وی نو دقرآن شریف آیاتونه او سورتونه

ووايه. مثلاً الحمد شریف، آية الكرسي، سورة ملك (تَبَارَكَ الَّذِي)،

خلور سره قل او درود شریف. که چیری ډیرنه سې ویلای نو یو یا

دوه سورتو ضرور ووايه چی دا دنیا او آخرت دکامیابی او نیک

بختی بنیاد دی. (مسند احمد ص ۳۵۸ ج ۱، ابن ماجه ص ۲۵۸)

۷ دیدیدو ترمنخه دی تسبیح فاطمه وویل سی یعنی سُبْحَانَ
اللَّهِ ۳۳ واره الحمد لله ۳۳ واره او الله اکبر ۳۴ واره وواپی.

(بخاری ص ۹۳ ج ۲، مسلم ص ۳۵ ج ۲، ابوداؤد ص ۳۳ ج ۲، ترمذی ص ۷۸ ج ۲)

۸ دیدیدو پروخت پر راسته بغل مخ دقبلی وخوا ته بیدیدل
سنت دی. (شمائل ترمذی، ابوداؤد جلد ۲ صفحه ۳۳۲)

پر مخی پریوتل داسی چی سینه دمخکه وخوا ته اوشا دآسمان
طرف ته وی منع دی. (ترمذی جلد ۲ ص ۱۰۵، ابوداؤد جلد ۲ ص ۳۳)

۹ پر بستر چی پریوزې دا دعا ووايه

بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكَتْ
نَفْسِي فَأَغْفِرْ لَهَا وَإِنْ أَرْسَلَتْهَا فَأَحْفَظْهَا بِمَا

تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

(بخاری جلد ۲ ص ۹۳۵، مسلم جلد ۲ ص ۳۴۹، ترمذی جلد ۲ ص ۱۷۷)

۱۰ بیا دی دا دعا ووائی

اَللّٰهُمَّ بِاسْمِكَ اَمُوْتُ وَاَحْيٰى ۵ (بخاری، مسلم بحواله بالا)

۱۱ دیدیدو ترمنخه دی درې واره دغه استغفار هم ووائی

اَسْتَغْفِرُ اللهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ ۵

(ترمذی ص ۱۷۷ جلد ۲)

۱۲ که چیری په خوب کی یو دبیری خبره وویښی او سترگی

دی خلاصی سی نو درې واره چپه خواته توکه او **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ** درې واره ووايه او پر بل اړخ بيده سه.

(مسلم کتاب الرؤيا ص ۲۴۱ ج ۲)

د معاشرت خوشنتونه

۱) سلام کول د مسلمانانو دپاره ډیر لوی سنت دی. رسول الله ﷺ

ددې ډیر تاکید فرمایلی دی، ددې څخه یو دبله محبت ډیر پری. هر مسلمان ته باید سلام و سی که ئې پیژنی او که ئې نه پیژنی، ځکه چې سلام اسلامی حق دی چې د چا پر پیژندنې یا شناخت باندې موقوف نه دی. (بخاری ص ۹۲۱ ج ۲)

۲) د بخاری او د مسلم په حدیث کی دی چې رسول الله ﷺ

د کوچنیانو سره تیر سو نو رسول الله ﷺ هغوته سلام و کی پدې خاطر کوچنیانوته هم سلام کول سنت دی.

(بخاری ص ۹۲۱ ج ۲، مسلم ص ۲۱۴ ج ۲)

۳) د سلام کولو سنت طریقه داده چې په ژبه سره **السَّلامُ عَلَيْكُمْ**

ووائی په لاس یا په سر سره یا دگوتی په اشاره سره سلام کول یا دهغه جواب ورکول د سنت خلاف دی، که لیری والی وی نو په ژبه او لاس دواړو سره دی سلام و کی.

(مشکوٰۃ ص ۳۹۹ ج ۲، ترمذی ص ۹۹ ج ۲)

۳) که دیومسلمان ورور سره ملاقات وسی نو دسلام وروسته دلاس روغبړ کول سنت دی. بنځه دبنځی سره دلاس روغبړ کولای سی. (مشکوٰۃ ص ۴۰۱ ج ۲)

۵) که یومجلس ته ورسې نوچیری چی موقع پیدا سی اوځای در ورسیری کښینه نور ولاړول خپله کښینستل دگناه خبره او مکروه ده. (بخاری ص ۹۲۷ ج ۲، مسلم ص ۲۱۷ ج ۲)

۶) که یوڅوک ستا دلیدو دپاره راسی نوته دخپل ځای څخه لږ وښوره، که څه هم په مجلس کی ځای وی، دا هم سنت دی او په دی کی دهغه راتلونکی دپاره اکرام دی.

(زادالطالبین ص ۵۶، شعب الایمان ص ۴۶۸ ج ۲)

۷) که یوځای صرف درې کسان وی نو یو پریښول او دبل سره په غوږ کی دخبری کولو اجازه نسته چی ناحقه په ناحقه به دهغه زړه دښک په سبب رنجیده سی او مسلمان ورو رنجیده کول ډیره لوگناه ده. (مسلم ص ۲۱۹ ج ۲)

۸) که دیوچا کورته ورتلل وی نو دهغه څخه د اجازه اخستلو وروسته باید داخل سی. (مشکوٰۃ ص ۴۰۱ ج ۲)

۹) که ارېمی راسی نو سنت دا دی چی دهغه د راگزولو تروسه کوښښ وکی او که خوله دکوښښ باوجود بنده ونه ساتی نو دچپه لاس شا دی پر خوله کښیردی او دهاها آواز دی نه راکارې چی دا په حدیث کی منع دی. (بخاری ص ۹۱۹ ج ۲، مسلم)

۱۰) که دیو چا بنه نوم واورې نو هغه دخپل مقصد دپاره نیک فال
 سنجول سنت دی او په هغه خوشحاله کیدل هم سنت دی.
 دبدفال اخیستل سخت منع سوی دی لکه په لار کی یو سړی
 ته تریچی (پرنچل) راغلی نو دا سنجول چی کار به نه کیږی یا
 که کار که ږغ وکی، یا ئې ییزو ولیدل یا بم ږغ وکی نو ددې
 څخه د آفت دراتللو گمان کول سخته نادانی او بلکل بې اصل
 او غلطه او دکمراهی عقیده ده همدا رنگه یو څوک ناسی بلل یا
 یوه ورځ ناسی بلل ډیره بده ده. (مرقاۃ ص ۶، ۲ ج ۹)
 پرسنت باندی په عمل کولو سره بنده دالله تعالی محبوب
 گرځی نو ځکه په اهتمام سره باید پردې عمل وسی.

دوسو سو پر وخت سنتونه

☆ د کفر یا د گناه دوسو سې پر وخت دا ویل سنت دی
 اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ دی وویای او
 اَمَنْتُ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ (مرقاۃ ص ۱۳۷ ج ۱)

سنت فکر

☆ دوهم سنت دادی چی دالله تعالی په ذات کی دی فکر نه
 کوی، بلکه دالله تعالی په مخلوقاتو کی دی فکر کوی

كَمَا فِي الْحَدِيثِ: تَفَكَّرُوا فِي خَلْقِ اللَّهِ وَلَا تَتَفَكَّرُوا
فِي اللَّهِ فَإِنَّكُمْ لَمْ تَقْدِرُوا قَدْرَهُ

(الكامل لابن عدى ص ٣٨٥ ج ٨، الجامع الصغير ص ٦٩٠ ج ٢،

مجمع الزوائد ص ٢٥٤ ج ١، طبرانی اوسط ص ٣٨٣ ج ٤)

☆ د فکر تعلق دخلق سره دی، دخالق سره نه کما قال تعالی شانه
وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ ه (بیان القرآن ص ٢٥٧ ج ١)

یوڅوموهم دینی تعلیمات

① چاچی ویل ومنل درسول الله ﷺ هغه ویل ومنل دالله تعالی.

(سورة نمبر ٤ آیت نمبر ٨٠)

② هغه کس زمور دجماعت څخه وتلی دی څوک چی زمور

پرکشرانو باندى رحم نه کوی او زمور دمشرانو عزت نه

کوی او دنیک کار دکولو نصیحت نه کوی او دبدکار څخه

منع نه کوی. (ترمذی ص ١٤ ج ٢)

③ هغه کس ملعون دی څوک چی یو مسلمان ورور ته مالی یا

جانی تاوان رسوی یا ئې خطا باسی. (ترمذی ص ١٥ ج ٢)

④ په دنیا کی داسی اوسه لکه مسافر چی اوسی. (بخاری ص ٩٤٩ ج ٢)

⑤ مسلمان هغه دی چی دژی او لاس څخه ئې نور مسلمانان

محفوظ وی. (بخاری ص ٩٦٠ ج ٢)

۶) دمور او پلار د زهیرولو (آزده کولو) و بال په دنیا کی هم راځی.

(مشکوٰۃ ص ۴۲۱ ج ۲)

۷) غنیمت ئې و بوله پنځه شیان د پنځه شیانو تر راتگ دمخه

☆ ځوانی د سپن ږیر توب ترمخه. ☆ صحت د ناجورې ترمخه.

☆ مالدارۍ د غریبې ترمخه. ☆ فراغت د مشغولۍ ترمخه.

☆ ژوند د مرگ ترمخه. (المستدرک ص ۳۴ ج ۴، شرح السنة ص ۲۷، ۲۷۷ ج ۷)

د استخارې لمونځ

د حضرت جابر رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ

موږ ته په (ضروری) کارو کی داسی د استخارې بڼوونه کوله

لکه څنگه چې د قرآن شریف سورتونه ئې رایادوله او فرمایل به

ئې چې کله په تاسی کی یو څوک دیو ضروری کار نیت وکی

نو دوه رکعتہ نفل دی وکی بیا دی دا دعا وکی کومه چې

منځته راځی. (بخاری ص ۹۴۴ ج ۲)

او حضرت انس رضی الله عنه ته ئې وفرمایل چې ای انس! کله

چې یو کار تا په شک کی واچوی نو دخپل رب څخه استخاره

وکه او اووه واره استخاره وکه، بیا چې په زړه کی دی کومه

خبره غالبه سی په هغه کی خیر و بوله. (شامی ص ۵۰۷ ج ۱)

فائده: دخوب لیدل یا یو آواز اوریدل ضروری نه دی. همدا راز په

بل چا استخاره کول ثابتہ نه ده، دبل چا څخه مشوره (صلاح)

اخیستل سنت ده. حدیث شریف دی چی څوک په مشوره
(صلاح) سره کار کوی، پښیمانه کپړی نه او څوک چی په
استخاره کولو سره کار کوی هغه نامراده کپړی نه. که د
استخارې دلمانځه کولو وخت نه وی او ژر په یوکار کی
استخاره کول وی نو فقط د استخارې دعا کافی ده او که دا
دعا د استخارې ئې په یاد نه وی نو دا لنډه دعا دی وکړی
اللَّهُمَّ خِرْلِي وَاخْتَرْلِي ۝ (شامی ص ۴۷۰، ۴۷۱ ج ۲)

د استخارې دعا

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ
وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ
وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ. اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا
الْأَمْرَ (پردغه ځای دی دخپل مطلب خیال وکی) خَيْرٌ لِّي فِي
دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَأَقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي
فِيهِ وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ (پردی ځای دی دخپل مطلب
خیال وکی) شَرٌّ لِّي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاصْرِفْهُ
عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ ارْضِنِي بِهِ ۝

(بخاری ص ۹۴۴ ج ۲، ترمذی ۱۰۹ ج ۱، حصن حصین ص ۲۶۳)

ترجمه: ای الله! زه ستا څخه خیر طلب کوم ستا دعلم په واسطه سره او قدرت درڅخه غواړم ستا قدرت په مرسته سره او ستا څخه سوال کوم ستا دفضل. بس بې شکه ته قدرت لرونکی یی او زه عاجز او کمزوره یم او ته پوهیږې، زه نه پوهیږم او ته پټی خبری ښې پیژنې. ای الله! که دا کار چی ستا په علم کی دی زما دپاره زما ددین، معاش او آخرت دپاره خیر دی نو دا زما دپاره مقدر وگرځوې او آسانه ئې کړې او بیا په دغه کی زما دپاره برکت کښیږدې او که ستا په علم کی په دی کی شردی زما ددین او معاش او د آخرت دپاره نو دغه زما څخه لیری که او ما ددغه څخه لیری که او چیری چی خیر وی هغه زما دپاره مقدر که او ما پر هغه باندی راضی که.

ددې دعا وروسته په زړه کی چی کوم خیال غالب سی په هغه کی دی خیر وبولی.

د حاجت لمونځ

د حضرت عبدالله بن ابی اوفی رضی الله عنه څخه روایت دی چی رسول الله ﷺ ارشاد وفرمایلی که چا ته دالله تعالی څخه یو ضرورت پېښ سی یا دیو بنده څخه حاجت وی نو اودس دی وکی او په ښه طریقه دی اودس وکی بیا دی دوه رکعته لمونځ وکی بیادی دالله تعالی ثناء وکی او درورد شریف دی

ووائی بیادی دا دعا ووائی

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مُوجِبَاتِ رَحْمَتِكَ
وَعَزَائِمَ مَغْفِرَتِكَ وَالْغَنِيمَةَ مِنْ كُلِّ بَرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ كُلِّ إِثْمٍ
لَا تَدْعُ لِي ذَنْبًا إِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَا هَمًّا إِلَّا فَرَجْتَهُ وَلَا حَاجَةً هِيَ
لَكَ رِضًا إِلَّا أَقْضَيْتَهَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

(ترمذی ص ۱۰۸، ۱۰۹ ج ۱، ابن ماجه ص ۹۸، ۹۹، حاکم ص ۳۲ ج ۱، شامی ص ۴۷ ج ۲)

ترجمه: نستہ ثوک معبود ماسوا دالله تعالیٰ چی حلیم او کریم دی

(الْحَلِيمُ الَّذِي لَا يُعْجَلُ بِالْعُقُوبَةِ. الْكَرِيمُ الَّذِي يُعْطَى بِدُونِ
إِسْتِحْقَاقٍ وَمِنَّةٍ ه حلیم هغه ذات دی چی په سزا ورکولو کی
تلوار نه کوی او کریم هغه ذات دی چی بيله استحقاق او بيله
قابلیت ئې عطاء کوی) پاک دی الله چی دعرش عظیم رب
دی هر قسم تعریف دالله رب العالمین دپاره خاص دی.

ای الله! زه سوال کوم ستا درحمت دموجبانو اوستا دمغفرت
دارادو اودهری نیکی دمال غنیمت او دهری بدی ثخنه دسلامتی،
زمور هیڅ گناه مه پرېږده مگر وئې بخښنه او نه زمور یوغم
راوساتی مگر هغه لیری کې او زمور هر حاجت چی ته په
راضی یی هغه راپوره کړه ای ارحم الراحمین.

دهر دعا ترمخه او وروسته درود شریف ویل ددعا دقبولیت
 ډیره قوی واسطه ده. علامه شامی رحمه الله علیه فرمائی چی
 علامه ابواسحاق الشاطبی رحمه الله علیه وفرمایل

الصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 مُجَابَةٌ عَلَى الْقَطْعِ هـ

یعنی درود شریف حق تعالی قبول کړی او دکریم څخه دا
 ناممکنه ده چی یو څه دعا قبوله کړی او یو څه ناقبوله کړی.

فَإِنَّ الْكَرِيمَ لَا يَسْتَجِيبُ بَعْضَ الدُّعَاءِ وَيَرُدُّ بَعْضَهُ هـ

او علامه ابو سلیمان دارانی رحمه الله علیه فرمائی چی تر دعا
 دمخه او وروسته درود شریف ویونکې دعا قبول سی ځکه چی
 حق تعالی صرف دمخ او وروسته دعاء درود قبول کړی او
 دمینځ دعا ناقبوله کړی دا دهغه دکرم څخه ناممکنه ده.

فَإِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ الصَّلَاتَيْنِ وَهُوَ أَكْرَمُ مَنْ أَنْ يَدَعَ مَا بَيْنَهُمَا هـ

(شامی ص ۲۳۳ ج ۲)

احقر عرض کوی کله چی یو تکلیف د دنیا یا د آخرت راسی، د بدن
 مصیبت وی یا که روحانی مصیبت یعنی دگناه تقاضاوی مویه
 تکلیف کړی، دوه رکعت د حاجت لمونځ په ویلو سره لوړ لکل
 سوی دعا دی وواږي په وار وار هره ورځ دی دزړه څخه دعا

وکی دغیب څخه به دکامیابی اسباب پیدا سی. دهر چا چی زړه غواړی دخپل رب څخه دی دنصرت او کرم انعام حاصل کړی.

غیني عادتونه او خصائل دنبوی ﷺ او متفرق سنتونه

① **سنت:** کله چی به رسول الله ﷺ روان وو نو خلگ به دمخ

څخه نه ایسته کول کیدل. (زادالمعاد ص ۱۱۸ ج ۱)

② **سنت:** رسول الله ﷺ جائز (روا) کار نه منع کوی. که به یو چا

سوال (حاجت) وکی او دهغه دپوره کیدو اراده به ئې وه نو

وو به ئې ورته وویل که نې چپ به سو. (زادالمعاد ص ۱۱۸ ج ۱)

③ **سنت:** رسول الله ﷺ خپل مخ دهیڅ چا څخه نه اړوی ترڅو

چی هغه نه وای اړولی او کله چی به یو چا پټه خبره کول

غوښتل نو علیه السلام به غوږ دهغه وخوا ته کی او ترڅو چی

به هغه فارغه نه سو نو علیه السلام به غوږ نه ایسته کوی.

(زادالمعاد ص ۱۱۸ ج ۱)

④ **سنت:** کله چی به رسول الله ﷺ یو څوک رخصتوی نو دا دعا

به ئې کول

اَسْتَوْدِعُ اللّٰهَ دِيْنَكُمْ وَاَمَانَتَكُمْ وَخَوَاتِيْمَ اَعْمَالِكُمْ ۝

(ترمذی ص ۱۸۲ ج ۲)

۵) **سنت:** کله چی به رسول الله ﷺ یو دخوښی شی ولیدی نو به

ئې فرمايل **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصّٰلِحٰتُ** ۰

او کله چی به ناوړه حال پېښ سو نو به ئې وفرمايل

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی كُلِّ حَالٍ.

(المستدرک ص ۶۷۸ ج ۱، ابن ماجه ص ۲۷۸)

۶) **سنت:** کله چی به ئې یو څوک ولیدی نو تر مخه به رسول الله ﷺ

سلام ورته کوی. (شمائل ترمذی صفحه ۱۲)

۷) **سنت:** کله چی به ئې یو شی ته تراړخ دخوا کتل نو پوره مخ

به ئې په وراړولوسره ورته کتل، د مُتکَبِّرینو په رقم دسترگو

تر کونجیانو به ئې نه ورته کتل. (خصائل شرح شمائل ص ۱۲)

۸) **سنت:** نظر به ئې کښته ساتی، د ډیری حیا په خاطر به ئې په

ډکو سترگو نه کتله. (خصائل ص ۱۲)

۹) **سنت:** سختی به ئې نه کوله، نرمی به ئې خوښوله، علیه السلام

ډیر نرم طبیعت ه حَلِيمُ الطَّبْع (برداشت کونکی) او زړه سواندی

وو. (مشکوٰة ص ۵۱۲ ج ۲)

۱۰) **سنت:** رسول الله ﷺ چی به دتگ په وخت کښی پښه

پورته کول نو قدم بې دقوت څخه څخ وه او قدم به ئې داسی

ایښووی چی لږ به دمخ پرخوا کښته سو په تواضع سره به ئې

قدم مخته په اخستلوسره تگ کاوه لکه دلورې څخه چی

کښتنی ته تاکیدي. (خصائل ص ۱۲، ۷۳)

۱۱) **سنت:** په ټولو کي به گډ او سیدی (یعنی په شان جوړولو

سره به نه او سیدی) بلکه کله کله به ئې مزاح (خوش طبعی)

هم کوله. (بهشتی زیور حصه ۸ صفحه ۴)

۱۲) **سنت:** که به یو غریب راغلی یا به سپین سری د رسول الله ﷺ

سره خبره کول غوښته نو رسول الله ﷺ به دسړک پر یوه

غاره د اوریدو دپاره کښینستی. (بهشتی زیور حصه ۸ ص ۴)

۱۳) **سنت:** په لمانځه کي چی به ئې دقرآن مجید تلاوت کوی

نودسینې مبارکي څخه به ئې د دیگ د ایشیدو په رقم رغ راتلی،

دخدای دبیری په خاطر به ئې داسی حال ؤو. (شمائل ص ۱۸۸)

۱۴) **سنت:** د کوروالاؤ ډیر خیال ئې ساتی چی چاته دده علیه السلام

څخه تکلیف ونه رسیږي، پدې خاطر چی به دشپې دباندی وتی

نو به په کراره ولاړسو، په کراره به ئې خپلکی په پښو کړې، په

کراره به ئې دروازه خلاصه کړه، په کراره به دباندی ووتی

همدارنگه کورته چی به راتلی نوبه په کراره راتلی چی ییدو

کسانو ته تکلیف ونه رسیږي او دچا خوب خراب نسی.

(مشکوٰۃ صفحه ۲۸۰، بهشتی زیور حصه ۸ صفحه ۴)

۱۵) **سنت:** کله چی به روان ؤو نو نظر به ئې کښته دمخکی

وخواته ساتی، دخلگو سره چی به روان ؤو نو دټولو ترشا به

و او که به خوک په منځه ورغلی نو دټولو ترمنځه به سلام رسول الله ﷺ ورته کوی. (شمائل ترمذی صفحه ۱۲)

۱۶) **سنت:** دیو قوم عزت داره سپی وی نو دهغه عزت کول. (شمائل ص ۲)

۱۷) **سنت:** دخپل وخت څخه یوڅه وخت دالله تعالیٰ دعبادت

دپاره، یوڅه دکوروالاؤ دحقوق د ادا کولو دپاره لکه دهغو سره خندا خبری او یوه حصه دخپل بدن د آرام دپاره راییستل.

(شمائل ترمذی صفحه ۱۹۸)

۱۸) **سنت:** پر رسول الله ﷺ باندي درود شریف ویل.

(نشرالطیب صفحه ۱۷۰)

۱۹) **سنت:** دهمسایه سره احسان کول، دمشرانو عزت کول او پر کشرانو باندي رحم کول.

(مشکوٰۃ جلد ۲ صفحه ۴۲۴ صفحه ۴۲۳)

۲۰) **سنت:** که یو خپل بدسلوک وکی نو دهغه سره بڼه سلوک

کول. (مشکوٰۃ صفحه ۵۱۹)

۲۱) **سنت:** کوم خلک چي په دنیاوی لحاظ کمزوره دی دهغو

خیال ساتل. (مشکوٰۃ ص ۵۱۹ ج ۲)

۲۲) **سنت:** راسته یا چپه اړخ ته بالبش ایښول.

(شمائل ترمذی مع خصائل نبوی صفحه ۷۶، زادالمعاص ۱۲۰ ج ۱)

۲۳) **سنت:** دمایني زړه دخوشاله کیلو دپاره دهغې سره مزاح (خوش طبعی)

کول او دخنډا خبری کول هم سنت دی. (خصائل شرح شمائل ص ۱۹۸)
سنت: ۲۳ دسهار د لمانځه وروسته تر اشراقه پوری رسول الله ﷺ په مسجد کی به چارزانو کښینیستی همدارنگه په خپلو اصحابو کی به هم رسول الله ﷺ چارزانو کښینیستی.

(خمائل شرح شمائل صفحه ۷۶)

هو کشرانو ته دمشرانو په مخکی دوزانو (پرگونډو) کښینستل
 أَقْرَبُ إِلَى التَّوَّاضِعِ (تواضع ته نژدې) لیکل سوی دی.
 (شامی جلدنمبر ۱)

سنت: ۲۴ دخپل مسلمان ورور سره په خندا لیدل.

(ترمذی ج ۲ ص ۱۸)

سنت: ۲۵ پر سواری باندی دهغه مالک ته مخته دناستی دپاره ویل او دهغه بیله اجازې مخته نه کښینستل سنت دی.

(مشکوٰۃ ص ۳۴۰ ج ۲)

أَنْتَ أَحَقُّ بِصَدْرِي دَابَّتِكَ الْخ

☆ ☆ ☆

تَمَّتْ بِالْخَيْرِ

رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ط